

28 augustus 2024

20^e flitspeiling Oekraïne – 27/28 augustus 2024

In opdracht van de NCTV

Introductie

Aanleiding

De Nationaal Coördinator Terrorismedebestrijding en Veiligheid (NCTV) heeft Ipsos I&O (voorheen I&O Research) gevraagd om een 20^e flitspeiling uit te voeren naar het beeld dat Nederlanders hebben van de situatie in Oekraïne, hoeveel zorgen ze zich maken, de steun voor sancties, en hoe ze de informatie omtrent de Oekraïense situatie duiden. Ipsos I&O voerde hiervoor een peiling uit die liep van dinsdag 27 augustus 2024 9:00 uur tot woensdag 28 augustus 2024 9:00 uur. De eerste flitspeiling van deze reeks is uitgevoerd op 24 februari 2022. Voor een overzicht van alle peilingen [zie bijlage 1](#).

Uitvoering onderzoek

Het onderzoek is uitgevoerd onder 1.031 Nederlanders van 18 jaar en ouder, die lid zijn van het I&O Research Panel. Dit is voldoende om op basis van de resultaten betrouwbare uitspraken te kunnen doen over de volwassen Nederlandse bevolking. Er zijn 3.200 personen benaderd voor dit onderzoek. De respons bedraagt 32 procent.

Op de data is een weging (op randtotalen) toegepast op de volgende achtergrondkenmerken: leeftijd, geslacht, opleiding, migratieachtergrond, stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in november 2023 en regio (op basis van de Nielsen 4-indeling). De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee komen de verhoudingen in de steekproef op deze achtergrondkenmerken overeen met de werkelijke verhoudingen in de Nederlandse bevolking van 18 jaar en ouder.

- In de tekst worden alleen significante verschillen tussen de peilingen benoemd.
- In sommige gevallen tellen percentages niet op tot het totaal of tot meer dan 100 procent. Dit komt door afrondingsverschillen.
- Bij sommige vragen konden respondenten meerdere antwoorden kiezen. Dit staat bij de uitkomsten vermeld.
- De meeste vragen zijn aan *alle* respondenten voorgelegd. Waar de percentagebasis anders is, is dit bij de figuur vermeld.
- In de rode kaders staan significante verschillen genoemd tussen de verschillende gebieden van Nederland: de drie grote steden (Amsterdam, Rotterdam en Den Haag) en de omliggende gemeenten¹, het westen exclusief de drie grote steden (provincies Noord-Holland, Zuid-Holland en Utrecht), het noorden (Groningen, Friesland en Drenthe), het oosten (Overijssel, Gelderland en Flevoland) en het zuiden (Zeeland, Noord-Brabant en Limburg).
- Bij enkele vragen is de vraagstelling gaandeweg (licht) gewijzigd ten opzichte van de vorige peilingen. Wanneer - als gevolg van de wijzigingen - een zuivere vergelijking van de resultaten met de voorgaande peilingen niet meer mogelijk is, is dat bij de betreffende vraag vermeld door middel van een voetnoot. De toelichting bij de voetnoten vindt u [in bijlage 2](#).

¹De omliggende gemeenten betreffen Amstelveen, Diemen, Ouder-Amstel, Landsmeer, Schiedam, Capelle aan den IJssel, Krimpenwaard, Ridderkerk, Barendrecht, Albrandswaard, Leidschendam-Voorburg, Rijswijk, Wassenaar en Westland.

Zorgen over de oorlog in Oekraïne

We stelden Nederlanders de vraag in welke mate ze zich momenteel zorgen maken over de mogelijke gevolgen voor henzelf of hun naasten als gevolg van de oorlog in Oekraïne.

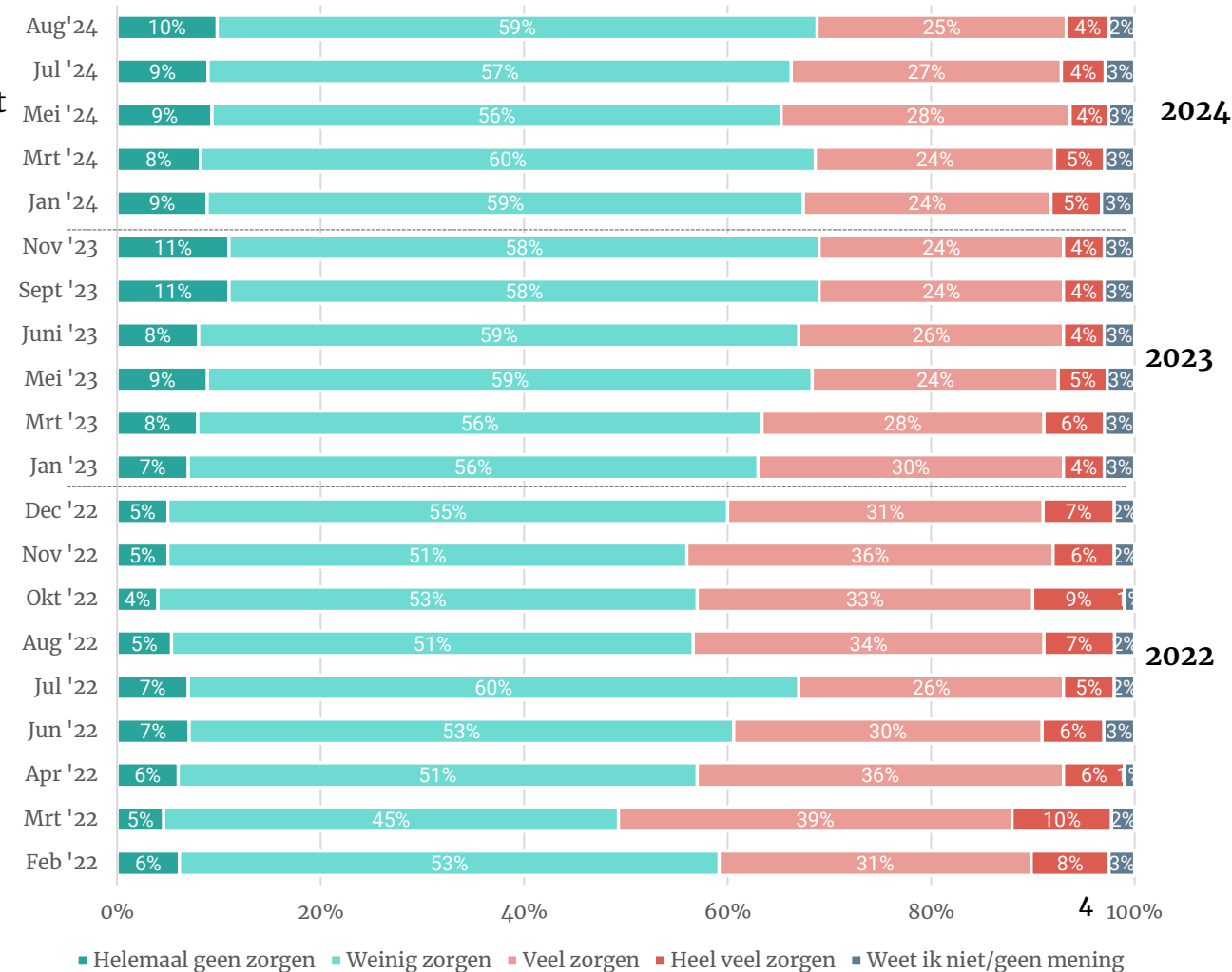
Huidige beeld

- Bijna zes op de tien (59%) maken zich weinig zorgen, tien procent maakt zich helemaal geen zorgen.
- Een kwart (25%) van de inwoners maakt zich veel zorgen, vier procent geeft aan zich heel veel zorgen te maken.

Trendbeschrijving

- Sinds mei '23 is het beeld van de mate waarin Nederlanders zich zorgen maken stabiel.
- In de meting van 11 maart 2022, kort na het uitbreken van de oorlog, lag het aandeel van de Nederlanders dat zich (heel) veel zorgen maakte het hoogst (49%).

Figuur 2. In welke mate maak je je momenteel zorgen over de mogelijke gevolgen voor jezelf en je naasten als gevolg van de oorlog in Oekraïne?
Basis: Alle Nederlanders n=1.031

Mogelijke gevolgen van de oorlog in Oekraïne (1)

Respondenten kregen een lijst met zeventien mogelijke gevolgen van de oorlog in Oekraïne, met de vraag hoe waarschijnlijk ze deze gevolgen vinden. Onderstaande tabel laat het percentage Nederlanders zien dat denkt dat een gevolg (zeer) waarschijnlijk is. De resultaten worden op volgende pagina toegelicht en de uitleg van de voetnoten staat [in bijlage 2](#). De rode cijfers betekenen een negatieve ontwikkeling t.o.v. de vorige meting. De groene cijfers betekenen een positieve ontwikkeling t.o.v. vorige meting. De laatste kolom in de tabel geeft weer of er een significante ontwikkeling is tussen de voorlaatste meting (juli '24) en de huidige meting (augustus '24).

- Betekent dat minder Nederlanders een gevolg als (zeer) waarschijnlijk zijn gaan zien.
- Betekent dat meer Nederlanders een gevolg als (zeer) waarschijnlijk zijn gaan zien.

Tabel 1. Hoe waarschijnlijk vind je onderstaande gevolgen? Percentage (zeer) waarschijnlijk Basis: Alle Nederlanders n= 1.031

	2022									2023						2024					Ontwikkeling
	Feb	Mrt	Apr	Jun	Jul	Aug	Okt	Nov	Dec	Jan	Mrt	Mei	Juni	Sept	Nov	Jan	Mrt	Mei	Juli	Aug	juli - aug '24
Verder stijgende brandstofprijzen ²		96%	92%	91%	88%	89%	86%	87%	82%	78%	76%	81%	82%	85%	78%	76%	79%	82%	79%	76%	
Verder stijgende gas- en energieprijzen ⁴	94%	97%	94%	91%	92%	93%	91%	89%	85%	79%	77%	79%	83%	82%	78%	78%	78%	81%	78%	78%	
Desinformatie en nepnieuws	76%	75%	73%	76%	76%	71%	71%	77%	71%	72%	72%	73%	75%	72%	75%	76%	77%	76%	76%	75%	
Extra toestroom van vluchtelingen	83%	95%	95%	85%	88%	88%	88%	90%	84%	86%	85%	86%	84%	80%	83%	83%	83%	83%	75%	83%	
Verder stijgende prijzen van levensmiddelen ¹		93%	92%	87%	88%	90%	91%	91%	86%	83%	83%	82%	83%	79%	75%	74%	77%	75%	75%	73%	
Toenemende maatschappelijke spanningen ⁵					74%	79%	79%	79%	72%	73%	73%	71%	70%	67%	65%	70%	72%	75%	70%	69%	
Cyberaanvallen ³		74%	70%	66%	61%	59%	64%	67%	66%	63%	67%	65%	67%	63%	59%	59%	68%	70%	69%	67%	
Verder stijgend woningtekort ⁵					69%	73%	63%	70%	70%	65%	69%	67%	71%	65%	65%	65%	68%	67%	60%	67%	
Gevolgen voor financiële beurzen en internationaal betalingsverkeer	83%	83%	75%	66%	68%	69%	76%	74%	66%	67%	60%	58%	61%	57%	55%	55%	55%	56%	59%	59%	
Toename in het aantal mensen dat in armoede leeft ⁵					75%	84%	86%	82%	78%	74%	73%	72%	69%	67%	61%	60%	60%	61%	56%	59%	
Tekort aan olie en olieproducten (bv. diesel) ⁶								76%	61%	56%	53%	55%	49%	50%	47%	44%	47%	49%	47%	49%	
Tekort aan gas ¹³	75%	69%	71%	64%	74%	75%	75%	72%	65%	60%	52%	54%	52%	50%	49%	45%	49%	50%	46%		
Een incident met een nucleaire installatie in Oekraïne (bijvoorbeeld kerncentrale) ⁷		47%	38%	34%	34%	47%	55%	51%	45%	44%	42%	39%	44%	40%	38%	37%	38%	43%	39%	41%	
Tekort aan levensmiddelen	31%	45%	54%	46%	49%	53%	53%	52%	46%	42%	42%	41%	38%	34%	31%	35%	38%	33%	38%	38%	
Uitval van vitale processen	17%	21%	23%	33%	22%	25%	28%	25%	27%	24%	31%	31%	33%	28%	23%	26%	30%	29%	34%	32%	
Het gebruik van een kernwapen in Oekraïne ⁶								37%	31%	31%	30%	31%	30%	27%	26%	26%	29%	28%	31%	29%	
Het gebruik van een kernwapen tegen Nederland ⁶								12%	13%	12%	12%	10%	12%	11%	8%	11%	13%	8%	16%	12%	

Mogelijke gevolgen van de oorlog in Oekraïne (2)

Huidige beeld

- De top drie gevolgen van de oorlog in Oekraïne die het meest waarschijnlijk worden geacht zijn: (1) extra toestroom van vluchtelingen (83%), verder stijgende gas- en energieprijzen (78%) en verder stijgende brandstofprijzen (76%).
- De gebeurtenissen die men als minst waarschijnlijk ziet, zijn het gebruik van kernwapens tegen Nederland (12%) en in Oekraïne (29%).

Trendbeschrijving

- De algemene trend in tabel 1 (op de voorgaande pagina) is dat in de meting van maart 2022 de ingeschatte waarschijnlijkheid van de gevolgen het hoogst lag. Hierna neemt de ingeschatte waarschijnlijkheid voor veel gevolgen af. Een uitzondering hierop is 'desinformatie en nepnieuws'. Een stabiel aandeel van driekwart van de bevolking schat de kans hierop hoog in.
- De ingeschatte kans op een cyberaanval is na de stijging in maart 2024 gestabiliseerd op hetzelfde (hoge) niveau van 70 procent. Dit is net zo hoog als kort na de Russische inval.
- De geschatte kans op een extra toestroom van vluchtelingen (83%) is toegenomen sinds de vorige meting, en zit daarmee weer op hetzelfde aandeel als de periode van december 2022 en mei 2024.
- Sommige gevolgen zijn pas na maart 2022 uitgevraagd. Bij deze gevolgen is ook een afname te zien. Alleen de waarschijnlijkheid van een verder stijgend woningtekort bleef gedurende de periode van maart 2022 en mei 2024 rond de 70 procent. In de vorige meting was dit afgenomen naar 60 procent. In de huidige meting is dit weer toegenomen naar 67 procent, dit verschil is echter niet significant.

Andere gevolgen

We hebben inwoners ook gevraagd of er nog andere gevolgen zijn die ze waarschijnlijk achten. Sommige personen maken zich zorgen om economische verslechtering.

“Algehele economische verslechtering in de hele wereld.”

“Grote financiële onzekerheid wereldwijd.”

Anderen maken zich zorgen om maatschappelijke onrust en polarisatie

“Onderlinge verdeeldheid omdat mensen niet meer naar elkaar luisteren.”

“Meer conflicten tussen groepen door de onrust.”

Ernst van de gevolgen van de oorlog in Oekraïne (1)

Respondenten kregen dezelfde lijst met zeventien mogelijke gevolgen van de situatie in Oekraïne voorgelegd met de vraag hoe ernstig ze deze gevolgen vinden. Tabel 2 laat het percentage Nederlanders zien dat deze gevolgen catastrofaal of zeer ernstig vindt. De resultaten worden op de volgende pagina toegelicht en de uitleg over de voetnoten staat [in bijlage 2](#). De rode cijfers betekenen een negatieve ontwikkeling t.o.v. de vorige meting. De groene cijfers betekenen een positieve ontwikkeling t.o.v. vorige meting. De laatste kolom in de tabel geeft weer of er een significante ontwikkeling is tussen de voorlaatste (juli '24) en de huidige meting (augustus '24).

Betekent dat minder Nederlanders een gevolg als catastrofaal of zeer ernstig zijn gaan zien.

Betekent dat meer Nederlanders een gevolg als catastrofaal of zeer ernstig zijn gaan zien.

Tabel 2. Hoe ernstig vind je onderstaande gevolgen? Percentage catastrofaal/zeer ernstig Basis: Alle Nederlanders n=1.031

	2022									2023						2024					Ontwikkeling juli - aug '24
	Feb	Mrt	Apr	Jun	Jul	Aug	Okt	Nov	Dec	Jan	Mrt	Mei	Juni	Sept	Nov	Jan	Mrt	Mei	Juli	Aug	
Het gebruik van een kernwapen tegen Nederland ⁶								76%	73%	75%	75%	72%	71%	74%	74%	71%	74%	71%	69%	72%	
Uitval van vitale processen	57%	65%	64%	57%	59%	61%	65%	66%	65%	64%	59%	62%	60%	61%	63%	58%	63%	60%	59%	63%	
Het gebruik van een kernwapen in Oekraïne ⁶								54%	49%	52%	51%	49%	49%	48%	50%	49%	49%	49%	50%	46%	
Een incident met een nucleaire installatie in Oekraïne (bijvoorbeeld kerncentrale) ⁷		61%	54%	50%	46%	51%	55%	49%	46%	46%	44%	44%	46%	42%	42%	44%	44%	42%	44%	42%	
Cyberaanvallen ³		40%	38%	35%	33%	35%	36%	39%	41%	36%	38%	40%	39%	35%	34%	37%	42%	38%	43%	40%	
Toenemende maatschappelijke spanningen ⁵					36%	46%	44%	44%	41%	36%	38%	39%	36%	35%	36%	34%	37%	39%	37%	36%	
Tekort aan levensmiddelen	34%	42%	39%	39%	43%	46%	48%	45%	43%	41%	37%	40%	37%	36%	37%	36%	35%	37%	35%	35%	
Verder stijgend woningtekort ⁵					41%	49%	41%	40%	38%	35%	38%	39%	37%	38%	37%	36%	36%	36%	35%	39%	
Extra toestroom van vluchtelingen	21%	23%	29%	30%	37%	41%	36%	37%	36%	33%	35%	42%	38%	34%	36%	34%	34%	37%	33%	39%	
Verder stijgende gas- en energieprijzen ⁴	46%	48%	42%	44%	48%	56%	55%	48%	46%	39%	35%	39%	36%	38%	35%	30%	30%	34%	32%	32%	
Toename in het aantal mensen dat in armoede leeft ⁵					41%	50%	50%	49%	46%	43%	40%	45%	41%	42%	37%	36%	35%	33%	32%	35%	
Verder stijgende prijzen van levensmiddelen ¹		39%	39%	40%	43%	51%	48%	46%	43%	39%	38%	42%	39%	36%	36%	32%	33%	32%	32%	34%	
Desinformatie en nepnieuws	24%	26%	27%	26%	28%	29%	27%	31%	29%	28%	28%	29%	32%	26%	30%	30%	30%	29%	32%	31%	
Tekort aan olie en olieproducten (bv. diesel) ⁶								37%	36%	32%	25%	32%	28%	29%	27%	28%	28%	27%	32%	30%	
Tekort aan gas	47%	39%	39%	36%	41%	47%	43%	37%	38%	32%	27%	32%	30%	28%	28%	29%	27%	27%	30%		
Verder stijgende brandstofprijzen ²		39%	30%	41%	38%	43%	39%	37%	33%	29%	28%	32%	30%	32%	29%	27%	26%	28%	29%	28%	
Gevolgen voor financiële beurzen en internationaal betalingsverkeer	26%	29%	26%	27%	25%	30%	33%	34%	29%	30%	26%	29%	27%	26%	23%	24%	27%	24%	28%	27%	

Ernst van de gevolgen van de oorlog in Oekraïne (2)

Huidige beeld

- Zeven op de tien (72%) inwoners schatten de gevolgen van het gebruik van een kernwapen tegen Nederland in als zeer ernstig dan wel catastrofaal. Dit percentage ligt het hoogst van alle 17 voorgelegde mogelijke gevolgen. Op de tweede plek staat 'uitval van vitale processen'. Zes op de tien (63%) zien de gevolgen van deze gebeurtenis als zeer ernstig of catastrofaal voor de Nederlandse samenleving.
- Ruim een kwart (27%) denkt dat de gevolgen van de oorlog in Oekraïne op de financiële beurzen en internationaal betalingsverkeer zeer ernstig/catastrofaal zullen zijn voor de Nederlandse samenleving. Dit gevolg wordt het minst vaak als zeer ernstig/catastrofaal ingeschat door inwoners.

Trendbeschrijving

- Sinds de vorige meting is er bij geen enkel risico een significante verandering in het aandeel inwoners dat de gevolgen als zeer ernstig of catastrofaal ziet.
- Het beeld over de langere termijn is dat inwoners bij een aantal gevolgen de ernst na verloop van tijd minder 'zwaar' zijn gaan inschatten. Dit geldt met name voor een incident met een nucleaire installatie in Oekraïne, verder stijgende gas- en energieprijzen, verder stijgende brandstofprijzen, toename van het aantal mensen dat in armoede leeft, tekort aan gas en tekort aan olieproducten.
- De extra toestroom van vluchtelingen is een gevolg dat inwoners na verloop van tijd juist ernstiger zijn gaan inschatten.

Verschillen tussen de regio's

- Twee derde (67%) van de inwoners van het oosten zien uitval van vitale processen als zeer ernstig/catastrofaal voor de Nederlandse samenleving. Dit percentage ligt significant hoger dan in het westen (50%). In de vorige meting was dit aandeel juist hoger in het westen dan in het oosten.
- (Ruim) vier op de tien inwoners van de drie grote steden (39%) ervaren tekort aan olie en olieproducten als zeer ernstig of catastrofaal. Dit is hoger dan het aandeel in het westen (21%).
- In de drie grote steden ziet 45 procent van de inwoners het als zeer ernstig dan wel catastrofaal als de prijzen van levensmiddelen verder stijgen. Dit is significant hoger dan in de rest van het westen (26%).
- In de drie grote steden vindt bijna de helft (48%) het zeer ernstig of catastrofaal dat het woningtekort toeneemt. Dit is hoger dan in de rest van het westen (30%).

Financiële problemen

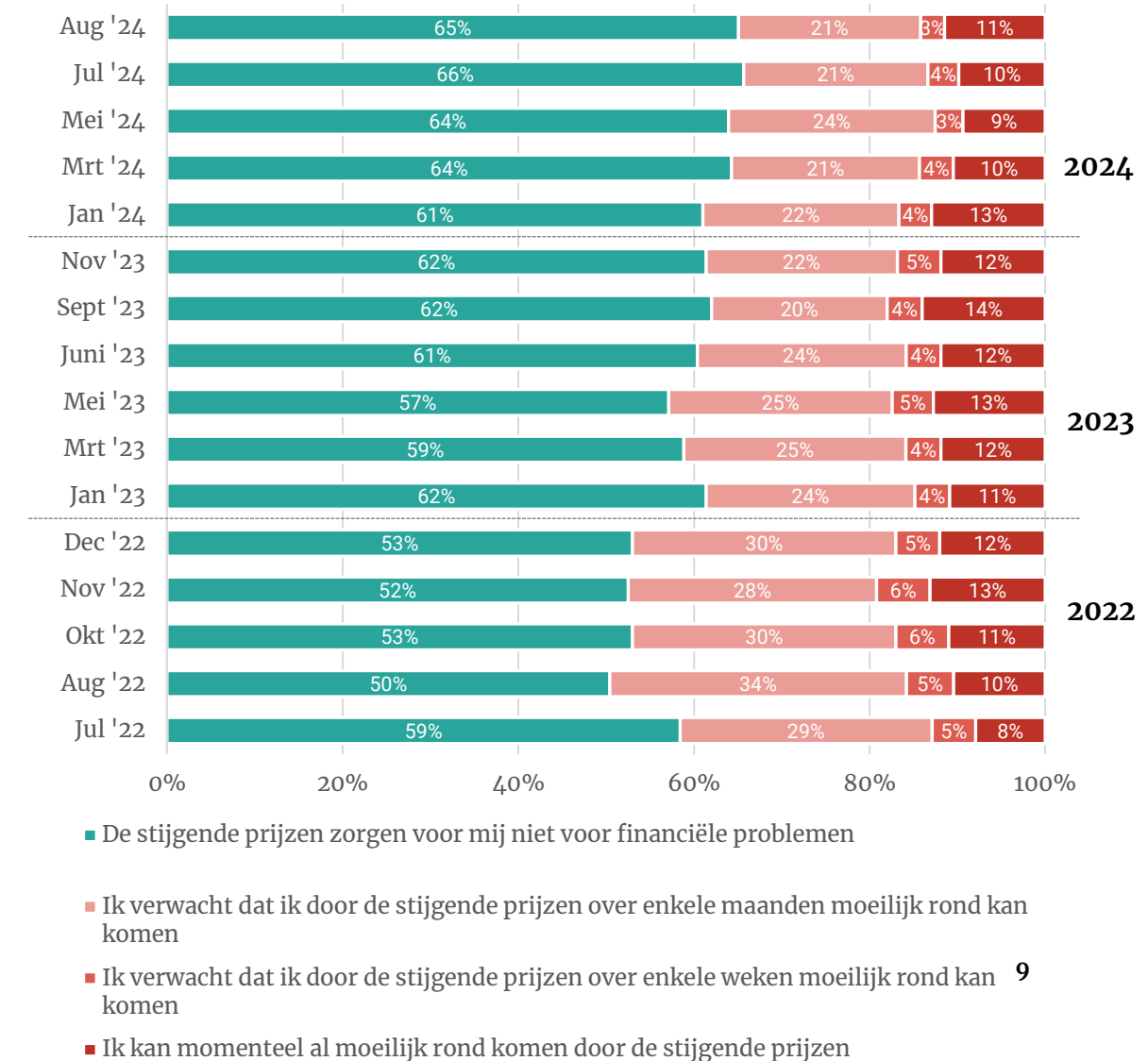
Huidige beeld

- Twee derde (65%) van de inwoners geeft aan dat de stijgende prijzen voor henzelf *niet* voor financiële problemen zorgen.
- Een vijfde (21%) verwacht dat ze over enkele maanden moeilijk rond kunnen komen. Drie procent verwacht over enkele weken moeilijk rond te kunnen komen. Een op de tien (11%) kan momenteel al moeilijk rondkomen door de stijgende prijzen.

Trendbeschrijving

- De groep die *geen* financiële problemen ervaart is toegenomen sinds mei 2023. Toen lag het percentage (57%) significant lager.
- In heel 2022 lag het percentage inwoners waarbij de stijgende prijzen *niet* voor financiële problemen zorgden significant lager (m.u.v. juli '22).
- In 2022 lag het percentage dat verwacht over enkele maanden moeilijk rond te kunnen komen hoger. In 2023 en de metingen van 2024 is een stabiel beeld te zien.
- De groep die verwacht over enkele weken moeilijk rond te komen, blijft over de tijd stabiel. Dit geldt ook voor de groep die momenteel moeilijk rond kan komen.

Figuur 3. De oorlog in Oekraïne heeft de stijgende prijzen in Nederland verergerd. Dit kan leiden tot financiële problemen bij Nederlanders. Welke van de onderstaande omstandigheden geeft het beste jouw huidige situatie weer? ⁸ Basis: Alle Nederlanders n= 1.031

Toekomst oorlog in Oekraïne

In de periode augustus - november 2022 vroegen wij aan inwoners wat hun verwachting was over het verdere verloop van de oorlog in Oekraïne. Sinds de peiling van 21 juni 2023 is deze vraag opnieuw uitgevraagd.

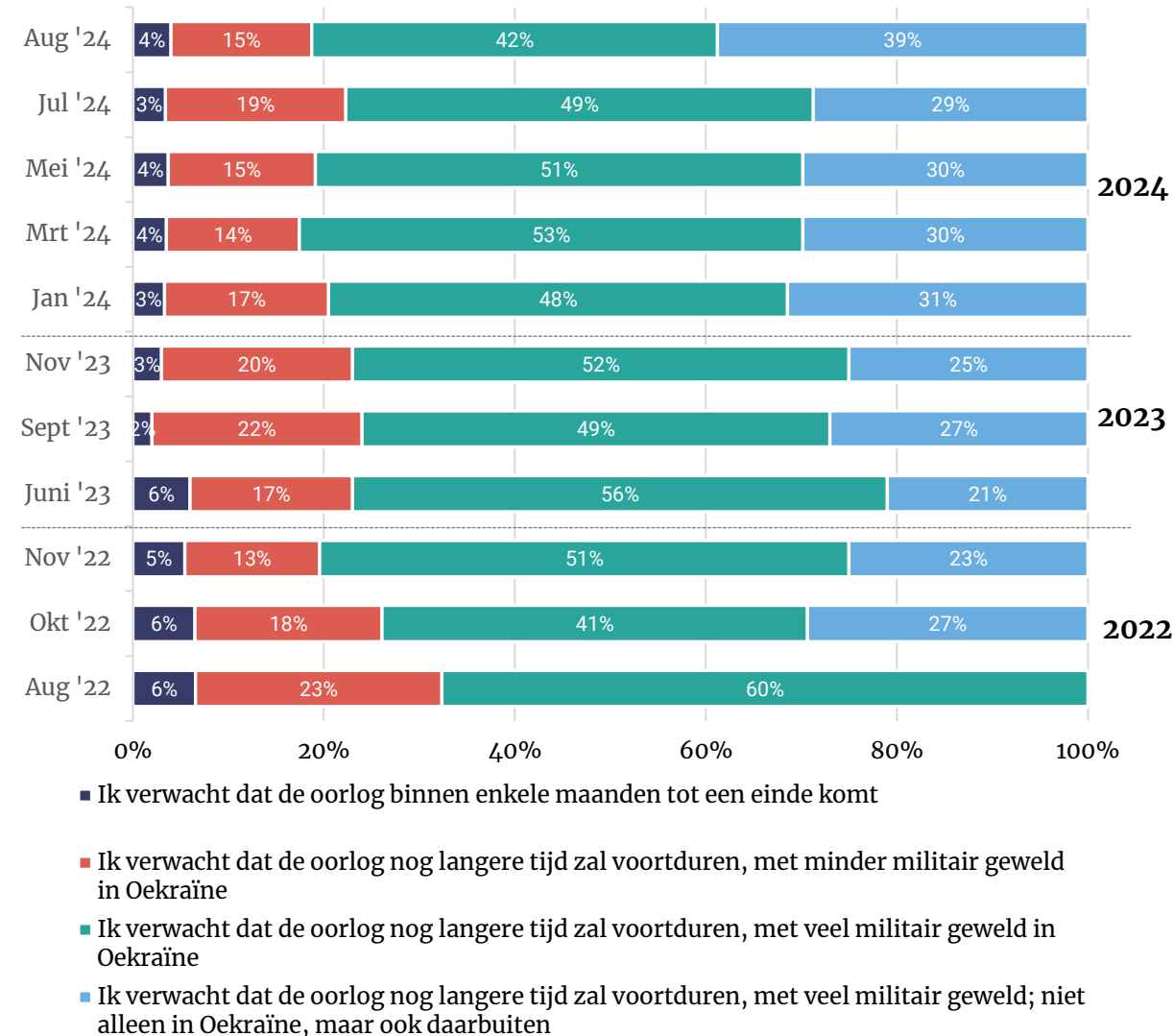
Huidige beeld

- Bijna iedereen (96%) denkt dat de oorlog nog langere tijd zal voortduren.
- Vier procent denkt dat de oorlog binnen enkele maanden tot een einde komt.
- 15 procent verwacht dat de oorlog nog lange tijd zal voortduren, maar dan met minder geweld in Oekraïne. Vier op de tien (42%) denken dat de oorlog nog lang zal voortduren, met veel militair geweld in Oekraïne. Eveneens vier op de tien denken dat er niet alleen in Oekraïne, maar ook buiten Oekraïne veel militair geweld zal zijn.

Trendbeschrijving

- Het aandeel dat verwacht dat 'de oorlog nog lange tijd zal duren, met veel militair geweld, ook buiten Oekraïne' is op het hoogste punt sinds het begin van de meting. Dit is significant hoger dan alle voorgaande metingen. In de metingen van jan t/ m jul 2024 denken drie op de tien dat 'de oorlog nog lange tijd zal duren, met veel militair geweld, ook buiten Oekraïne', in juni '23 lag dit aandeel met 21 procent op het laagste niveau.

Figuur 4. De oorlog in Oekraïne duurt nu twee jaar. Wat is jouw verwachting voor het verdere verloop van de oorlog? Basis: Alle Nederlanders n= 1.031

Bekendheid met sancties

Huidige beeld

- Drie op de tien (32%) weten welke sancties tegen Rusland zijn ingesteld door de oorlog in Oekraïne. Bijna vier op de tien (39%) weten wat voor Nederland de gevolgen van de sancties tegen Rusland zijn. Daarnaast geven twee op de drie aan te weten wat het doel van de sancties is (67%).
- Een derde weet niet welke sancties zijn ingesteld of wat de gevolgen voor Nederland zijn (beide 35%; samenvoeging van (helemaal) oneens en weet niet; niet weergegeven in figuur).
- Twee op de tien weten niet wat het doel is van de sancties (19%, samenvoeging van (helemaal) oneens en weet niet; niet weergegeven in figuur).

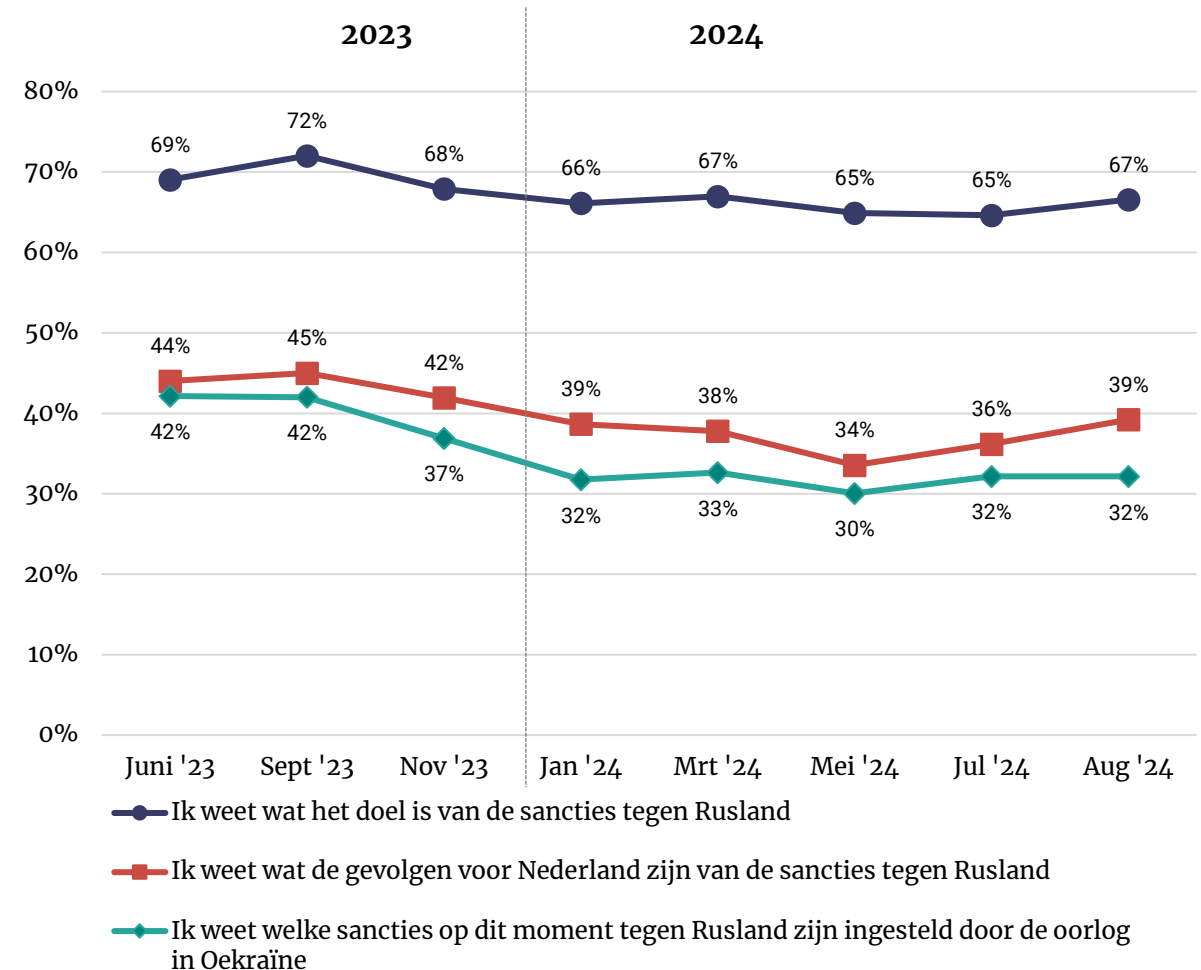
Trendbeschrijving

- Het percentage dat het (helemaal) eens is met de stelling 'Ik weet wat het doel is van de sancties tegen Rusland' lag in september '23 (72%) significant hoger dan in de huidige meting (65%).
- Het percentage dat weet wat de gevolgen voor Nederland zijn en dat weet welke sancties er op dit moment tegen Rusland zijn, laat een dalende lijn zien tussen september 2023 en mei 2024. In de huidige meting zijn de cijfers gestabiliseerd.

Verschillen tussen de regio's

- In het zuiden van het land weet een derde niet welke sancties er op dit moment tegen Rusland zijn ingesteld (35% (helemaal) oneens); in het westen (19%) en oosten (24%) ligt het aandeel dat dit niet weet beduidend lager.

Figuur 5. In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen?
Basis: Alle Nederlanders n= 1.031

Sancties tegen Rusland (1)

Nederlanders kregen enkele stellingen met betrekking tot de sancties tegen Rusland voorgelegd met de vraag in hoeverre ze het hier (helemaal) mee eens of (helemaal) mee oneens zijn. Tabel 3 laat het percentage Nederlanders zien dat (helemaal) eens is met de stellingen. De resultaten worden op de volgende pagina toegelicht en uitleg over de voetnoot staat [in bijlage 2](#). De rode cijfers betekenen een negatieve ontwikkeling t.o.v. de vorige meting. De groene cijfers betekenen een positieve ontwikkeling t.o.v. vorige meting. De laatste kolom in de tabel geeft weer of er een significante ontwikkeling is tussen de voorlaatste (juli '24) en de huidige meting (augustus '24).

- Betekent dat meer Nederlanders het (helemaal) eens zijn met de stelling.
- Betekent dat minder Nederlanders het (helemaal) eens zijn met de stelling.

Tabel 3. In welke mate ben je het eens of oneens met onderstaande stellingen? Percentage (helemaal) mee eens; Basis: Alle Nederlanders n= 1.031

	2022						2023						2024					Ontwikkeling
	Juni	Juli	Aug	Okt	Nov	Dec	Jan	Mrt	Mei	Juni	Sept	Nov	Jan	Mrt	Mei	Juli	Aug	juli – aug '24
Ik vind het goed dat er sancties tegen Rusland zijn opgelegd, ook al leidt dat tot stijgende prijzen van brandstoffen en levensmiddelen	74%	74%	68%	72%	72%	70%	73%	74%	68%	71%	69%	69%	67%	69%	69%	69%	69%	
Ik vind dat de sancties tegen Rusland nog strenger mogen, ook al leidt dat tot stijgende prijzen van brandstoffen en levensmiddelen	54%	53%	44%	51%	52%	50%	53%	55%	50%	53%	50%	48%	49%	56%	55%	53%	51%	
Ik zie bij de mensen om mij heen dat de steun voor de sancties tegen Rusland afneemt. ¹⁰	23%	21%	24%	26%	25%	24%	21%	19%	21%	14%	16%	16%	18%	16%	18%	17%	17%	

Sancties tegen Rusland (2)

Huidige beeld

- Zeven op de tien (69%) vinden het goed dat er sancties tegen Rusland zijn opgelegd, ruim de helft (51%) is van mening dat de sancties tegen Rusland nog strenger mogen (ook als dit leidt tot hogere prijzen van brandstoffen en levensmiddelen) en zeventien procent geeft aan dat ze bij mensen om zich heen zien dat de steun voor de sancties tegen Rusland afneemt.

Trendbeschrijving

- Het deel van de inwoners dat vindt dat de sancties tegen Rusland strenger mogen, schommelde sinds de herfst van '23 rond de 50 procent. In de meting van maart 2024 steeg dit voor het eerst sinds lange tijd en lag toen tevens op het hoogste punt van alle metingen (56%). Hierna daalde het percentage weer licht, in de huidige meting ligt dit percentage op 51 procent. Het deel dat vindt dat de sancties strenger mogen is vergelijkbaar met de voorgaande metingen.
- Het aandeel dat om zich heen ziet dat de steun voor sancties afneemt, daalde tussen januari '23 en juni '23; met de meting van juni '23 (14%) als laagste niveau. Sinds de meting van 7 september 2023 is dit aandeel gestabiliseerd rond de 16-18 procent van de bevolking.

Toelichting waarom men de steun voor sancties ziet afnemen

Aan inwoners die aangaven dat zij om zich heen de steun voor de sancties tegen Rusland zien afnemen (17%), vroegen wij of zij konden toelichten waar ze dit aan zagen. Hieruit kwamen verschillende antwoorden naar voren. Een groot deel van de antwoorden heeft betrekking op de verminderde aandacht voor de oorlog in Oekraïne. Mensen gaan volgens hen 'wennen' aan de oorlog omdat deze al zo lang duurt. Sommige inwoners noemen ook dat de effecten van de sancties niet zichtbaar zijn of een averechts effect hebben. Ook wordt genoemd dat alles steeds duurder wordt. Hieronder een greep uit de antwoorden:

“Alles wordt hier duurder, ook vanwege de sancties.”

“Het duurt te lang en er is weinig verandering. Daarnaast ervaren mensen zelf negatieve gevolgen van de sancties en hulp.”

“Omdat daardoor de inflatie bij ons ook alles extreem duur maakt.”

“Het duurt te lang! De mensen worden er moe van.”

“Omdat men dit als een bodemloze put gaat zien.”

“We schieten onszelf alleen maar in de voet.”

Doordat de Oekraïense vluchtelingen volgens de Nederlandse burgers voorgetrokken worden en veel voorzieningen krijgen, sneller huis etc. etc. en er dus weinig geld overblijft voor de Nederlandse burger, krijgen de Nederlanders steeds meer sympathie voor Rusland.”

“In het algemeen neemt alles wat met deze oorlog te maken heeft af aan aandacht.”

Wapenleveranties

Nederland levert momenteel wapens aan Oekraïne. Aan inwoners legden wij de stellingen voor dat Nederland moet stoppen met het leveren van wapens aan Oekraïne of juist meer wapens moet leveren.

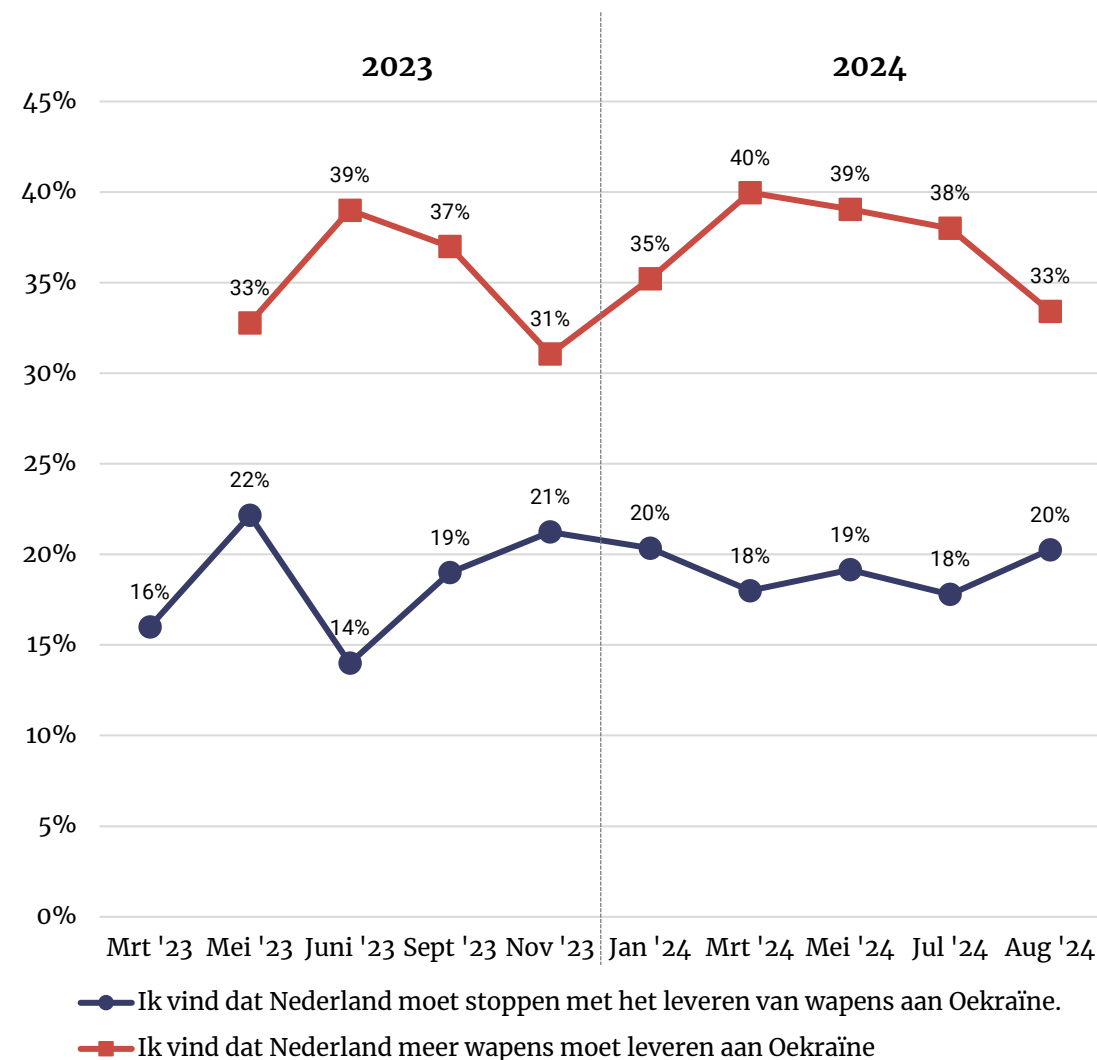
Huidig beeld

- Twee op de tien zijn het er (helemaal) mee eens dat Nederland moet stoppen met het leveren van wapens aan Oekraïne.
- Ruim de helft (56%) is het (helemaal) oneens met de stelling, en vinden dus dat Nederland *niet* moet stoppen met wapens leveren (niet in figuur).
- Moet Nederland dan *meer* wapens leveren? Een derde vindt van wel ((helemaal) mee eens: 33%). Een kwart (25%; niet in figuur) is het hier (helemaal) niet mee eens.

Trendbeschrijving

- In het voorjaar van 2023 fluctueerde het percentage dat vindt dat Nederland moet stoppen met het leveren van wapens. Sinds de meting van september '23 is dit beeld stabiel (rond de 20%).
- Tussen september en november '23 was er een daling in het draagvlak voor het leveren van meer wapens, van 37 naar 31 procent. Hierna steeg het percentage tot het hoogste niveau in maart '24 (40%). In de metingen van mei en juli '24 bleef dit beeld redelijk stabiel. In de huidige meting is er opeens weer een sterke daling te zien in het percentage dat voorstander is van meer wapens aan Oekraïne. Hiermee komt het huidige niveau overeen met het niveau van maart '23 en november '23.

Figuur 6. In hoeverre ben je het eens of oneens met onderstaande stellingen?
Basis: Alle Nederlanders n= 1.031

Is een aanval op Oekraïne een aanval op Europa?

Huidig beeld

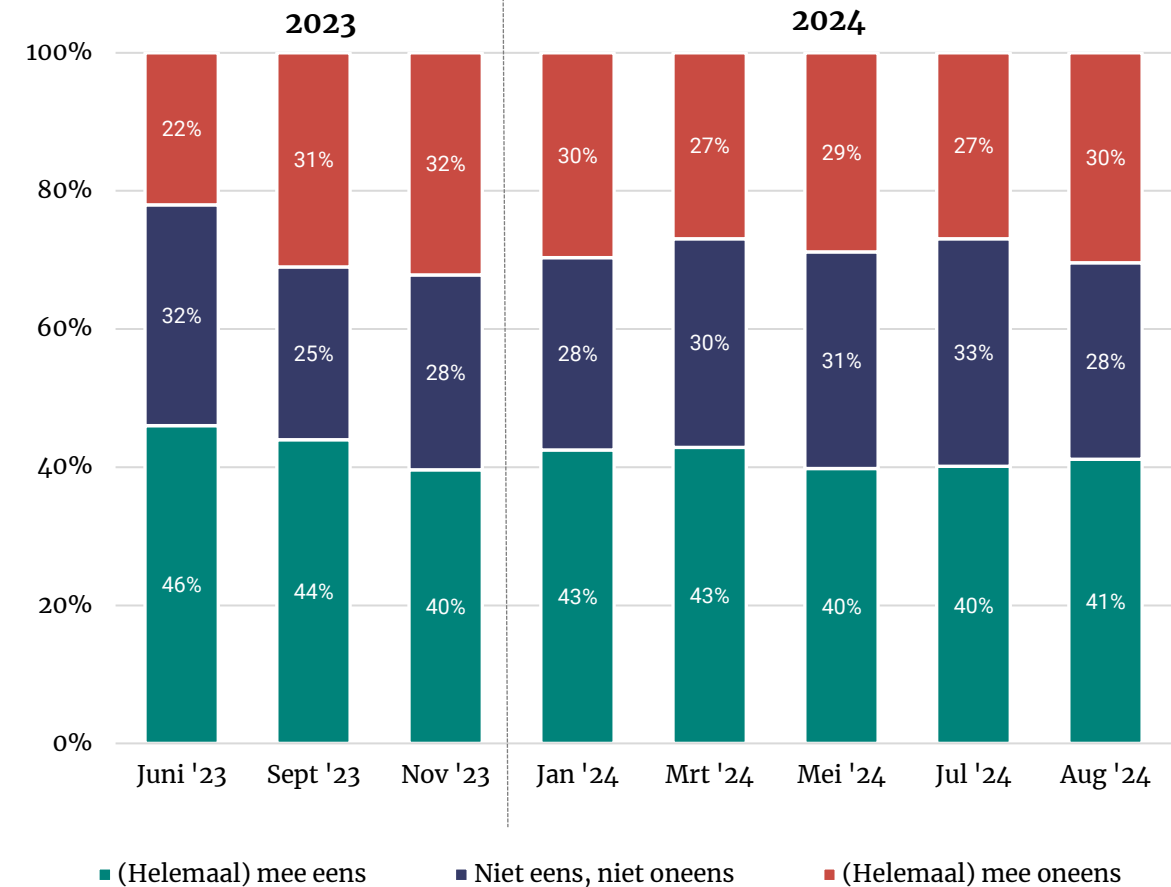
- Vier op de tien inwoners geven aan de aanval van Rusland op Oekraïne als een aanval op Europa, dus ook op Nederland, te beschouwen (41%). Drie op de tien zijn het hier (helemaal) mee oneens.

Trendbeschrijving

- Tussen juni '23 en september '23 is het percentage dat het (helemaal) oneens is met de stelling gestegen (van 22% naar 31%), waarna het stabiliseerde. In maart '24 daalde dit percentage naar 27 procent. Dit beeld bleef stabiel tot de huidige meting. In augustus 2024 is het percentage weer op het niveau van de periode september '23 en januari '24.
- Het aandeel (helemaal) mee eens kent sinds de eerste meting van juni '23 geen significante ontwikkelingen.

Figuur 7. In hoeverre ben je het eens of oneens met onderstaande stelling? 'Ik ervaar de aanval van Rusland op Oekraïne als een aanval op Europa, en dus ook op Nederland'

Basis: Alle Nederlanders n= 1.031

Ondernomen acties (1)

Sinds de meting van 6 december 2022 vragen wij aan inwoners of de situatie in Oekraïne ertoe heeft geleid dat ze iets hebben ondernomen. Tabel 4 laat zien wat voor actie inwoners ondernomen hebben. De resultaten worden op de volgende pagina toegelicht. De rode cijfers betekenen een negatieve ontwikkeling t.o.v. de vorige meting. De groene cijfers betekenen een positieve ontwikkeling t.o.v. vorige meting. De laatste kolom in de tabel geeft weer of er een significante ontwikkeling is tussen de voorlaatste (juli '24) en de huidige meting (augustus '24)

Betekent dat meer inwoners deze actie hebben ondernomen.

Betekent dat minder inwoners deze actie hebben ondernomen.

Tabel 4. Heeft de situatie in Oekraïne ertoe geleid dat je iets hebt ondernomen?

Basis: Alle Nederlanders, n= 1.031 meerdere antwoorden mogelijk

	2022	2023						2024					Ontwikkeling
	Dec	Jan	Mrt	Mei	Juni	Sept	Nov	Jan	Mrt	Mei	Juli	Aug	Ontwikkeling juli - aug '24
Ik probeer thuis minder gas te verbruiken	74%	74%	72%	65%	60%	62%	63%	55%	56%	47%	47%	44%	
Ik probeer thuis minder stroom te verbruiken	67%	66%	63%	56%	52%	54%	50%	44%	45%	37%	39%	37%	
Ik heb geld gedoneerd aan een doel in/voor Oekraïne	30%	31%	36%	32%	30%	29%	26%	22%	26%	23%	25%	20%	
Ik probeer minder benzine/diesel te verbruiken (door vaker de trein te nemen bijvoorbeeld)	25%	23%	24%	20%	18%	19%	20%	17%	14%	15%	14%	13%	
Ik heb boodschappen en andere spullen in huis gehaald zodat ik voorbereid ben op een mogelijke noodsituatie	11%	9%	8%	8%	6%	8%	8%	7%	10%	9%	10%	11%	
Ik heb goederen ingezameld voor Oekraïne	12%	11%	10%	12%	9%	10%	11%	11%	10%	8%	9%	10%	
Ik heb informatie opgezocht over hoe ik me voor kan bereiden op mogelijke gevolgen van de oorlog in Nederland	7%	5%	6%	6%	5%	6%	4%	6%	6%	7%	9%	9%	
Ik heb vrijwilligerswerk gedaan ten behoeve van de Oekraïners	3%	4%	4%	3%	4%	2%	3%	3%	3%	3%	3%	4%	
Ik heb gevluchte Oekraïners in huis genomen	1%	0%	0%	1%	1%	1%	0%	1%	1%	0%	0%	1%	
Iets anders	2%	3%	3%	3%	2%	3%	2%	2%	2%	3%	3%	2%	
Ik heb geen actie ondernomen	13%	13%	15%	20%	22%	21%	23%	30%	29%	35%	32%	35%	
Weet ik niet (meer)	2%	1%	2%	2%	3%	2%	2%	2%	1%	2%	2%	3%	

Ondernomen acties (2)

Huidig beeld

- De top drie ondernomen acties zijn:
 1. Minder gas gebruiken thuis (44%).
 2. Minder stroom gebruiken thuis (37%).
 3. Geld gedoneerd aan een doel in/voor Oekraïne (20%).

Ruim een derde (35%) ondernam geen actie.

Trendbeschrijving

- Over de lange termijn is er een daling in het percentage inwoners dat actie heeft ondernomen. Dit is duidelijk weerspiegeld in de stijging in het percentage inwoners dat geen actie heeft ondernomen. Op de lange termijn, sinds december 2022, is dit gestegen van 13 naar 35 procent.
- De sterkste dalingen zijn tussen de eerste meting van 2022 en augustus 2024 zichtbaar op het minder verbruiken van gas (van 74% naar 44%) en stroom (van 67% naar 37%). Het percentage dat geld doneert aan Oekraïne is met 10 procentpunt afgenomen.

Verschillen tussen regio's

- In vergelijking tot inwoners uit de drie de grote steden (4%), proberen meer inwoners van het oosten (15%) en het zuiden (14%) minder benzine/diesel te verbruiken.

Informatievoorziening (1)

Nederlanders kregen enkele stellingen voorgelegd met betrekking tot de informatievoorziening over de situatie in Oekraïne. Tabel 5 laat het percentage Nederlanders zien dat het (helemaal) eens is met deze stellingen. De resultaten worden op de volgende pagina toegelicht en de uitleg van de voetnoten staat [in bijlage 2](#). De rode cijfers betekenen een negatieve ontwikkeling t.o.v. de vorige meting. De groene cijfers betekenen een positieve ontwikkeling t.o.v. vorige meting. De laatste kolom in de tabel geeft weer of er een significante ontwikkeling is tussen de voorlaatste (juli '24) en de huidige meting (augustus '24).

Betekent dat meer Nederlanders het (helemaal) eens zijn met de stelling.

Betekent dat minder Nederlanders het (helemaal) eens zijn met de stelling.

Tabel 5. In welke mate ben je het eens of oneens met onderstaande stellingen over de informatievoorziening rondom de situatie in Oekraïne?

% (helemaal) mee eens Basis: Alle Nederlanders n= 1.031

	2022									2023						2024					Ontwikkeling
	Feb	Mrt	Apr	Juni	Jul	Aug	Okt	Nov	Dec	Jan	Mrt	Mei	Juni	Sept	Nov	Jan	Mrt	Mei	Juli	Aug	Juli - Aug '24
Vanwege de oorlog in Oekraïne vind ik de manier waarop de Nederlandse overheid zich opstelt tegenover Rusland begrijpelijk. ¹²					60%	58%	67%	62%	65%	67%	68%	62%	63%	62%	60%	59%	58%	58%	59%	58%	
Ik heb behoefte aan meer informatie van de Rijksoverheid over de mogelijke gevolgen voor Nederland van de oorlog in Oekraïne. ¹²	53%	44%	40%	37%	49%	51%	44%	45%	46%	44%	44%	46%	45%	44%	41%	43%	47%	44%	45%	43%	
Ik kan vanuit de informatie die ik krijg en zoek over de situatie in Oekraïne een goed beeld vormen van deze situatie.	53%	61%	58%	52%	44%	43%	51%	46%	42%	44%	43%	40%	33%	35%	38%	37%	36%	37%	34%	35%	
Er is zo veel tegenstrijdige informatie over de oorlog in Oekraïne dat ik niet meer weet welke informatie ik moet geloven.	21%	20%	22%	22%	29%	28%	23%	26%	27%	28%	25%	30%	31%	32%	29%	31%	30%	28%	27%	28%	
Het is voor mij duidelijk wat de Rijksoverheid doet om de gevolgen van de oorlog in Oekraïne in Nederland te beperken (bv. op het gebied van veiligheid, economische zekerheden, leveringszekerheid van gas).					25%	22%	39%	31%	28%	32%	30%	28%	24%	26%	28%	23%	21%	19%	22%	23%	
De informatie over hoe ik me kan voorbereiden op mogelijke noodsituaties helpt mij om goed voorbereid te zijn.									33%	36%	34%	22%	20%	22%	23%	22%	21%	24%	26%	28%	
De informatie vanuit de Rijksoverheid informeert mij voldoende over de mogelijke lange termijn effecten van de oorlog in Oekraïne op de verhoudingen in de wereld. ¹¹					19%	20%	19%	18%	16%	20%	17%	17%	15%	18%	17%	16%	15%	17%	16%	16%	

Informatievoorziening (2)

Huidig beeld

- De meerderheid van de inwoners heeft begrip voor de houding van de Rijksoverheid tegenover Rusland (58%). Ruim vier op de tien (43%) hebben behoefte aan informatie over de mogelijke gevolgen voor Nederland. Ruim een derde (35%) kan zich vanuit de informatie die ze krijgen en zoeken een goed beeld vormen van de situatie in Oekraïne. Dit blijkt ook uit het percentage dat *niet* vindt dat er veel tegenstrijdige informatie is om een goed beeld te vormen (34%; niet in tabel).
- Ruim een kwart (28%) geeft aan dat de informatie over hoe je je kan voorbereiden op mogelijke noodsituaties, helpt om daadwerkelijk voorbereid te zijn. Bijna een kwart (23%) vindt het duidelijk wat de Rijksoverheid doet om de gevolgen voor Nederland te beperken. 16 procent vindt dat de informatie vanuit de Rijksoverheid hen voldoende informeert over de mogelijke lange termijn effecten van de oorlog op de verhoudingen in de wereld.

Trendbeschrijving

- Over het algemeen laten de uitkomsten sinds 2023 een stabiel beeld zien. Op de lange termijn, namelijk tussen februari 2022 en augustus 2024 is er vooral een ontwikkeling op de stellingen die zich richten op het thema informatie. Er is een duidelijke afname in de informatiebehoefte over de mogelijke gevolgen voor Nederland van de oorlog in Oekraïne. (van 53% naar 43%). Ook is het percentage dat zich een goed beeld kan vormen over de situatie in Oekraïne, op basis van de ontvangen of opgezochte informatie afgenomen (van 53% naar 35%). Het percentage dat zegt 'Er is zo veel tegenstrijdige informatie over de oorlog in Oekraïne dat ik niet meer weet welke informatie ik moet geloven' is op de lange termijn juist toegenomen (van 21% naar 28%).

Toelichting begrip houding overheid tegenover Rusland

Inwoners konden in hun eigen woorden toelichten waarom ze wel of geen begrip hebben voor de houding van de overheid. Hieronder een greep uit de antwoorden:

Mensen die **wel** begrip hebben (58%), noemen met name dat wat Rusland doet, onacceptabel is en dat dit dan ook veroordeeld mag worden. Daarnaast vinden ze dat een aanval op Oekraïne gelijk staat aan een aanval op Europa en daarmee op Nederland.

Inwoners die **geen** begrip (11%) hebben voor de houding van de overheid stellen dat het een oorlog tussen Oekraïne en Rusland is, of dat de houding van de overheid niet bijdraagt aan vrede. Sommigen vinden het hypocriet ten opzichte van de hoe de overheid zich opstelt tegenover Gaza.

Wel begrip voor opstelling Nederlandse overheid (58%)

“Het binnenvallen van een buurland mag nooit zonder gevolgen blijven.”

“Omdat de Nederlandse overheid zo ongeveer het maximum aan opties inzet om Rusland te raken in haar economie en daarmee koploper is in Europa.”

“Signaal afgeven dat een land binnenvallen niet kan.”

“Een aanval op een soevereine staat binnen Europa, door een andere staat in Europa, is een zeer ernstige gebeurtenis die ten volste afgekeurd dient te worden.”

“Rusland stelt zich op als agressor en is derhalve onbestaanbaar om Rusland in enige vorm als friendly state te bezien.”

Wat Rusland doet, brengt niet alleen de onafhankelijkheid van Oekraïne in gevaar, maar ook de onafhankelijkheid van Nederland. We mogen de lessen uit de Tweede Wereldoorlog niet vergeten.”

“Rusland is de agressor en Nederland sluit aan bij de EU sancties.”

Geen begrip voor opstelling Nederlandse overheid (11%)

“Bevordert niet de vrede.”

“Er moet worden ingezet op onderhandelen richting vrede.”

“Het is onze zaak niet, neutraal blijven is essentieel.”

“Deze oorlog is een zinloze vleesmolen die zo snel mogelijk moet stoppen. Daar draagt de Nederlandse houding niet bepaald aan bij.”

“Dubbele standaard, vergelijk de oorlog in Gaza. Hypocriet gedrag.”

“Doet dit wel bij Rusland, maar niet bij Israël. Lijkt om universele waarden te gaan, maar draait uiteindelijk om belangen.”

Bekendheid websites

In hoeverre zijn Nederlanders bekend met verschillende websites die informatie bieden over hoe men zich kan voorbereiden op mogelijke noodsituaties? Tabel 6 laat het percentage Nederlanders zien dat heel erg of een beetje bekend is met deze websites. De rode cijfers betekenen een negatieve ontwikkeling t.o.v. de vorige meting. De groene cijfers betekenen een positieve ontwikkeling t.o.v. vorige meting. De laatste kolom in de tabel geeft weer of er een significante ontwikkeling is tussen de voorlaatste (juli '24) en de huidige meting (augustus '24).

Betekent dat meer Nederlanders heel erg tot een beetje bekend zijn met de website.

Betekent dat minder Nederlanders heel erg tot een beetje bekend zijn met de website.

Huidige beeld

- Rijksoverheid.nl (69%) en de website van de gemeente (66%) zijn het meest bekend van de vijf voorgelegde websites. Crisis.nl (12%) en Denkvooruit.nl (6%) zijn uit dit lijstje het minst bekend.

Trendbeschrijving

- In de meting van juni '23 lag de bekendheid van Rijksoverheid.nl (63%) en de gemeente (61%) het laagst. Na deze meting steeg het licht, maar de bekendheid blijft lager dan de periode januari – maart '23.

Tabel 6. Verschillende websites bieden informatie over hoe u zich kunt voorbereiden op mogelijke noodsituaties. In hoeverre ben je bekend met de volgende websites? % Een beetje/heel erg bekend
Basis: Alle Nederlanders n= 1.031

	2022	2023						2024					Ontwikkeling
	Dec '22	Jan '23	Mrt '23	Mei '23	Juni '23	Sept '23	Nov '23	Jan '24	Mrt '24	Mei '24	Juli	Aug	juli – aug '24
Rijksoverheid.nl	71%	75%	77%	71%	63%	69%	66%	67%	66%	68%	71%	69%	
De website van mijn gemeente	68%	74%	73%	68%	61%	67%	68%	66%	64%	67%	66%	66%	
De website van mijn veiligheidsregio	15%	15%	15%	17%	14%	17%	15%	13%	17%	16%	17%	16%	
Crisis.nl	10%	7%	8%	10%	10%	11%	7%	10%	9%	10%	12%	12%	
Denkvooruit.nl	3%	2%	4%	4%	4%	4%	3%	5%	3%	4%	6%	5%	

Missen van informatie?

Tot slot vroegen we over welke onderwerpen mensen zich zorgen over maken en of ze nog informatie missen. Hieruit komen verschillende antwoorden naar voren. De meeste antwoorden gaan over de mogelijke gevolgen voor de inwoners, Nederland, Europa en de verhoudingen in de wereld op lange termijn. Anderen vragen zich af hoe zij zich het beste kunnen voorbereiden op rampen, noodsituaties en problemen in de wereld, zoals het klimaat, het woningtekort en de situatie in het Midden-Oosten. Andere respondenten willen meer informatie over hoe stevig de Nederlandse overheid is en hoe Nederland en de geopolitieke duiding. Tot slot zijn er ook respondenten die aangeven dat ze geen behoefte hebben aan meer informatie. Hieronder een greep uit de antwoorden van respondenten:

“Ik zou graag periodiek geïnformeerd willen worden, over de stand van zaken, hoe de overheid hier tegenaan kijkt en wat dit voor Nederland betekent.”

De dreiging voor Nederland. Is het noodzakelijk voorzorgsmaatregelen te nemen?”

“Als je het polariseren van de samenleving wilt tegengaan (ook mbt Oekraïne) dan zul je een veel krachtiger en duidelijker inhoudelijk moeten communiceren.”

“De consequenties voor NL, dus scenario's n.a.v. hetgeen op de vorige slides werd uitgevraagd zoals stijgende brandstof prijzen, toestroom vluchtelingen, etc. Wat is het plan van de overheid in deze situaties?”

“Aanleggen van noodrantsoen.”

“Wat te doen bij een aanval op Nederland”

“Hoe je je als burger kunt voorbereiden op een noodgeval: uitvallen van processen, stroom of levering van levensmiddelen bijvoorbeeld.”

“De toekomst, wat te doen als het zich voordoet.”

“Over geen enkel onderwerp, ik lees een paar kranten.”

“Betrouwbaarheid van het nieuws. Veel nieuws is te gekleurd. Ik vraag mijzelf altijd af: Wie het publiceert, Waarom het wordt gepubliceerd en Wanneer (tijd) het wordt gepubliceerd.”

“Wanneer de dreiging dichterbij zou kunnen komen. Zelf denk ik als Duitsland en omliggende landen erbij betrokken zouden kunnen worden. Maar op een gegeven moment zal dit alles toch eens ophouden door een uitgeputte voorraad oorlogsmaterieel en strijdlustige burgers?”

“Hoe stevig de Rijksoverheid zich samen met andere landen (in Europees verband) blijft inzetten voor (snellere) hulp aan Oekraïne.”

“Als wij door de oorlog in Oekraïne, hierbij ook in oorlog komen, weet ik niet waar ik veilig kan schuilen bij eventuele bombardementen.”

“Waar te schuilen als iemand kernwapens gaat gebruiken en wat je moet doen.”

“Hoe we omgaan met migratie. Begrijp me goed, mensen helpen daar heb ik echt niks op tegen. Echter waar ligt de grens? En hoe gaan we om met eigen volk? Bijvoorbeeld als het gaat om woningen.”

Bijlage 1: Overzicht peilmomenten

2022

- Peiling 1: 24 februari – 25 februari
- Peiling 2: 10 maart – 11 maart
- Peiling 3: 4 april – 5 april
- Peiling 4: 9 juni – 13 juni
- Peiling 5: 25 juli – 26 juli
- Peiling 6: 29 augustus – 30 augustus
- Peiling 7: 6 oktober – 7 oktober
- Peiling 8: 1 november – 2 november
- Peiling 9: 5 december – 6 december

2023

- Peiling 10: 23 januari – 24 januari
- Peiling 11: 1 maart – 2 maart
- Peiling 12: 2 mei – 3 mei
- Peiling 13: 21 juni – 22 juni
- Peiling 14: 6 september – 7 September
- Peiling 15: 5 november – 7 november

2024

- Peiling 16: 17 januari – 18 januari
- Peiling 17: 12 maart – 13 maart
- Peiling 18: 7 mei – 8 mei
- Peiling 19: 2 juli – 3 juli
- Peiling 20: 27 augustus – 28 augustus

Bijlage 2: Toelichting voetnoten (1)

1. Tijdens de tweede meting van 10 maart '22 is het gevolg *'stijgende prijzen van levensmiddelen'* toegevoegd. Tijdens de vierde meting van 9 juni '22 is hier *'verder stijgende prijzen van levensmiddelen'* van gemaakt.
2. Tijdens de tweede meting van 10 maart '22 is het gevolg *'stijgende benzineprijzen'* toegevoegd. Tijdens de vierde meting van 9 juni '22 is hier *'verder stijgende brandstofprijzen'* van gemaakt.
3. Tijdens de tweede meting van 10 maart '22 is het gevolg *'cyberaanvallen'* toegevoegd.
4. Tijdens de tweede meting van 10 maart '22 is het gevolg *'stijgende gasprijzen'* gewijzigd tot *'stijgende gas- en energieprijzen'*. Tijdens de vierde meting van 9 juni '22 is hier *'verder'* nog aan toegevoegd.
5. Tijdens de vijfde meting van 26 juli '22 zijn de gevolgen *'toenemende maatschappelijke spanningen'*, *'verder stijgend woningtekort'* en *'toename in het aantal mensen dat in armoede leeft'* toegevoegd.
6. Tijdens de achtste meting van 2 november '22 zijn de gevolgen *'tekort aan olie en olieproducenten (bijvoorbeeld diesel)'*, *'het gebruik van een kernwapen in Oekraïne'* en *'het gebruik van een kernwapen tegen Nederland'* toegevoegd.
7. Tijdens de achtste meting van 2 november '22 is het gevolg *'nucleaire dreiging'* gewijzigd naar *'Een incident met een nucleaire installatie in Oekraïne (bijvoorbeeld kerncentrale)'*.

Bijlage 2: Toelichting voetnoten (2)

8. De stellingen zijn ingeleid met: “De oorlog in Oekraïne heeft de stijgende prijzen in Nederland verergerd. Dit kan leiden tot financiële problemen bij Nederlanders.” Dit was een aanpassing ten opzichte van de inleiding in de meting van 30 augustus ‘22 : “De situatie in Oekraïne zorgt voor stijgende prijzen en kan leiden tot financiële problemen bij Nederlanders.” Hierdoor is een volledig zuivere vergelijking tussen de metingen van 26 juli ‘22 en 30 augustus ‘22 en de huidige meting niet mogelijk.

9. Tijdens de meting van 30 augustus ‘22 is voor het eerst gevraagd wat Nederlanders verwachten van het verdere verloop van de oorlog in Oekraïne. Tijdens de meting van 7 oktober is hier nog een antwoordoptie aan toegevoegd: “Ik verwacht dat de oorlog nog langere tijd zal voortduren, met veel militair geweld; niet alleen in Oekraïne, maar ook daarbuiten”. Door het toevoegen van deze antwoordmogelijkheid is een zuivere vergelijking van de uitkomst van deze metingen met de vorige meting van 30 augustus ‘22 niet mogelijk. Sinds de meting sinds juni ‘23 is de antwoordcategorie ‘weet het niet’ niet uitgevraagd.

10. De stelling “De oorlog in Oekraïne en de daarop volgende sancties tegen Rusland leiden tot stijgende prijzen van brandstoffen en levensmiddelen. Ik zie bij de mensen om mij heen dat hierdoor de steun voor de sancties tegen Rusland afneemt” is tijdens de meting van 22 juni ‘23 aangepast naar “Ik zie bij de mensen om mij heen dat de steun voor sancties tegen Rusland afneemt”. Hierdoor is een één op één vergelijking tussen 3 mei ‘23 en 22 juni ‘23 niet mogelijk, de daling kan namelijk het geval zijn van een aangepaste vraagstelling.

11. Tijdens de vijfde meting van 26 juli ‘22 is de stelling ‘De informatie vanuit de Rijksoverheid informeert mij voldoende over de mogelijke lange termijn effecten van de oorlog in Oekraïne op de verhoudingen in de wereld’ voor het eerst uitgevraagd.

12. De stellingen ‘Vanwege de oorlog in Oekraïne vind ik de manier waarop de Nederlandse overheid zich opstelt tegenover Rusland begrijpelijk’ en ‘Het is voor mij duidelijk wat de Rijksoverheid doet om de gevolgen van de oorlog in Oekraïne in Nederland te beperken (bv. op het gebied van veiligheid, hoge energieprijzen, economische zekerheden, leveringszekerheid van gas)’ zijn voor het eerst uitgevraagd tijdens de vijfde meting van 26 juli ‘22. Daarnaast is tijdens de zevende meting op 7 oktober ‘22 de bewoording van de stellingen gewijzigd; ‘de situatie in Oekraïne’ is vervangen door ‘de oorlog in Oekraïne’.

13. Tijdens de twintigste meting van 27 augustus ‘24 is het gevolg ‘tekort aan gas (door stoppen van gastoevoer vanuit Rusland)’ eruit gehaald, omdat er (bijna) geen gas meer van Rusland naar Nederland komt.

Bijlage Tabel 1

Bijlage Tabel 1- Uitval van vitale processen

	2022									2023						2024				
	24-feb	10-mrt	5-apr	9-jun	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec	24-jan	2-mrt	3-mei	22-juni	7-sept	7-nov	18 jan	13-mrt	8-mei	3-jul	28-aug
(zeer) Waarschijnlijk	17%	21%	23%	33%	22%	25%	28%	25%	27%	24%	31%	31%	33%	28%	23%	26%	30%	29%	27%	32%
Enigszins waarschijnlijk	27%	31%	29%	30%	30%	29%	37%	28%	31%	31%	33%	33%	34%	34%	29%	27%	34%	37%	31%	34%
(zeer) Onwaarschijnlijk	53%	46%	46%	33%	44%	42%	33%	45%	39%	43%	33%	33%	30%	35%	46%	43%	33%	30%	39%	30%
Weet ik niet/geen mening	2%	2%	2%	3%	3%	4%	2%	2%	3%	2%	3%	4%	4%	3%	2%	4%	3%	4%	3%	3%

Bijlage Tabel 1 – Desinformatie en nepnieuws

	2022									2023						2024				
	24-feb	10-mrt	5-apr	9-jun	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec	24-jan	2-mrt	3-mei	22-juni	7-sept	7-nov	18 jan	13-mrt	8-mei	3-jul	28-aug
(zeer) Waarschijnlijk	76%	75%	73%	76%	76%	71%	71%	77%	71%	72%	72%	73%	75%	72%	75%	76%	77%	76%	74%	75%
Enigszins waarschijnlijk	15%	15%	15%	16%	17%	19%	19%	16%	19%	18%	18%	16%	15%	18%	17%	15%	15%	14%	16%	15%
(zeer) Onwaarschijnlijk	6%	7%	7%	4%	3%	7%	7%	5%	7%	7%	6%	7%	6%	7%	5%	5%	4%	5%	6%	7%
Weet ik niet/geen mening	3%	2%	4%	4%	4%	3%	3%	2%	3%	3%	3%	4%	4%	3%	3%	4%	4%	4%	3%	3%

Bijlage Tabel 1 – Extra toestroom van vluchtelingen

	2022									2023						2024				
	24-feb	10-mrt	5-apr	9-jun	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec	24-jan	2-mrt	3-mei	22-juni	7-sept	7-nov	18 jan	13-mrt	8-mei	3-jul	28-aug
(zeer) Waarschijnlijk	83%	95%	95%	85%	88%	88%	88%	90%	84%	86%	85%	86%	84%	80%	83%	83%	83%	83%	86%	83%
Enigszins waarschijnlijk	15%	3%	3%	11%	9%	9%	10%	8%	12%	12%	12%	10%	12%	15%	15%	13%	14%	12%	11%	13%
(zeer) Onwaarschijnlijk	1%	1%	1%	2%	2%	2%	2%	1%	2%	1%	2%	2%	2%	3%	2%	2%	1%	3%	2%	3%
Weet ik niet/geen mening	1%	1%	0%	2%	1%	1%	0%	0%	1%	1%	1%	2%	2%	1%	0%	2%	2%	2%	1%	1%

Bijlage Tabel 1 – Tekort aan gas*

	2022									2023						2024				
	24-feb	10-mrt	5-apr	9-jun	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec	24-jan	2-mrt	3-mei	22-juni	7-sept	7-nov	18 jan	13-mrt	8-mei	3-jul	28-aug
(zeer) Waarschijnlijk	75%	69%	71%	64%	74%	75%	75%	72%	65%	60%	52%	54%	52%	50%	49%	45%	49%	50%	61%	
Enigszins waarschijnlijk	19%	23%	19%	24%	19%	17%	18%	20%	24%	27%	29%	28%	28%	30%	30%	29%	32%	28%	25%	
(zeer) Onwaarschijnlijk	5%	7%	8%	10%	6%	5%	6%	8%	10%	12%	17%	15%	17%	18%	18%	23%	17%	19%	13%	
Weet ik niet/geen mening	1%	1%	2%	2%	1%	2%	1%	1%	1%	2%	2%	3%	2%	2%	2%	4%	3%	3%	2%	

* Deze stelling is in de 20^e meting (28 aug 2024) niet uitgevraagd.

Bijlage Tabel 1 – Tekort aan olie en olieproducten (bijvoorbeeld diesel)*

	2022		2023						2024				
	2-nov	6-dec	24-jan	2-mrt	3-mei	22-juni	7-sept	7-nov	18-jan	13-mrt	8-mei	3-juli	28-aug
(zeer) Waarschijnlijk	76%	61%	56%	53%	55%	49%	50%	47%	44%	47%	49%	53%	49%
Enigszins waarschijnlijk	17%	26%	30%	30%	26%	30%	31%	31%	30%	33%	31%	29%	30%
(zeer) Onwaarschijnlijk	5%	10%	11%	15%	15%	16%	15%	17%	19%	16%	15%	14%	18%
Weet ik niet/geen mening	2%	2%	3%	3%	4%	4%	4%	4%	6%	5%	6%	4%	4%

* Deze stelling is voor het eerst in de 8ste meting (2 nov) uitgevraagd

Bijlage Tabel 1 – Tekort aan levensmiddelen

	2022									2023						2024				
	24-feb	10-mrt	5-apr	9-jun	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec	24-jan	2-mrt	3-mei	22-juni	7-sept	7-nov	18 jan	13-mrt	8-mei	3-jul	28-aug
(zeer) Waarschijnlijk	31%	45%	54%	46%	49%	53%	53%	52%	46%	42%	42%	41%	38%	34%	31%	35%	38%	33%	42%	38%
Enigszins waarschijnlijk	30%	34%	30%	34%	32%	29%	30%	32%	34%	34%	32%	35%	35%	37%	34%	37%	33%	38%	33%	35%
(zeer) Onwaarschijnlijk	38%	20%	15%	18%	18%	15%	16%	15%	19%	22%	24%	23%	25%	28%	32%	25%	27%	26%	23%	26%
Weet ik niet/geen mening	1%	1%	0%	2%	1%	2%	1%	1%	2%	1%	2%	2%	2%	1%	2%	3%	3%	3%	2%	1%

Bijlage Tabel 1 – Verder stijgende gas- en energieprijzen

	2022									2023						2024				
	24-feb	10-mrt	5-apr	9-jun	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec	24-jan	2-mrt	3-mei	22-juni	7-sept	7-nov	18 jan	13-mrt	8-mei	3-jul	28-aug
(zeer) Waarschijnlijk	94%	97%	94%	91%	92%	93%	91%	89%	85%	79%	77%	79%	83%	82%	78%	78%	78%	81%	85%	78%
Enigszins waarschijnlijk	4%	1%	4%	7%	7%	4%	7%	10%	12%	17%	18%	16%	13%	14%	18%	17%	17%	15%	11%	17%
(zeer) Onwaarschijnlijk	0%	0%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	2%	3%	4%	3%	2%	3%	3%	3%	3%	3%	2%	3%
Weet ik niet/geen mening	2%	2%	1%	2%	1%	2%	1%	1%	1%	1%	1%	2%	2%	1%	1%	2%	2%	2%	1%	2%

* Tijdens de 2 meting (10 maart) is hier 'energie' aan toegevoegd. Tijdens de meting van 9 juni is het woord 'verder' toegevoegd aan de stelling.

Bijlage Tabel 1 – Verder stijgende prijzen van levensmiddelen

	2022								2023					2024					
	10-mrt	5-apr	9-jun	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec	24-jan	2-mrt	3-mei	22-juni	7-sept	7-nov	18-jan	13-mrt	8-mei	3-juli	28-aug
(zeer) Waarschijnlijk	93%	92%	87%	88%	90%	91%	91%	86%	83%	83%	82%	83%	79%	75%	74%	77%	75%	84%	73%
Enigszins waarschijnlijk	4%	7%	10%	11%	6%	7%	8%	12%	14%	13%	14%	13%	17%	19%	19%	18%	19%	13%	20%
(zeer) Onwaarschijnlijk	1%	1%	1%	1%	2%	1%	1%	1%	2%	3%	2%	3%	3%	4%	4%	4%	4%	2%	5%
Weet ik niet/geen mening	2%	0%	2%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	2%	1%	1%	1%	2%	1%	2%	1%	2%

*Dit gevolg is voor het eerst tijdens de tweede meting (10 maart uitgevraagd). Tijdens de meting van 9 juni is het woord 'verder' toegevoegd aan de stellingen.

Bijlage Tabel 1 – Verder stijgende brandstofprijzen

	2022								2023						2024				
	10-mrt	5-apr	9-jun	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec	24-jan	2-mrt	3-mei	22-juni	7-sept	7-nov	18-jan	13-mrt	8-mei	3-juli	28-aug
(zeer) Waarschijnlijk	96%	92%	91%	88%	89%	86%	87%	82%	78%	76%	81%	82%	85%	78%	76%	79%	82%	84%	76%
Enigszins waarschijnlijk	2%	5%	7%	9%	8%	11%	10%	14%	18%	18%	14%	13%	11%	18%	18%	15%	13%	12%	17%
(zeer) Onwaarschijnlijk	0%	1%	1%	1%	2%	2%	1%	2%	2%	4%	2%	3%	2%	3%	4%	3%	3%	2%	5%
Weet ik niet/geen mening	2%	1%	2%	1%	1%	1%	1%	2%	1%	2%	3%	2%	1%	1%	3%	2%	2%	2%	2%

* Deze stelling is voor het eerst uitgevraagd tijdens de tweede meting (10 maart). Tijdens de meting van 9 juni is het woord ‘verder’ toegevoegd aan de stellingen. In vierde meting (9 juni) is de formulering veranderd in brandstofprijzen (was: benzineprijzen).

Bijlage Tabel 1 – Gevolgen voor financiële beurzen en internationaal betalingsverkeer

	2022									2023					2024					
	24-feb	10-mrt	5-apr	9-jun	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec	24-jan	2-mrt	3-mei	22-juni	7-sept	7-nov	18 jan	13-mrt	8-mei	3-jul	28-aug
(zeer) Waarschijnlijk	83%	83%	75%	66%	68%	69%	76%	74%	66%	67%	60%	58%	61%	57%	55%	55%	55%	56%	65%	59%
Enigszins waarschijnlijk	12%	12%	17%	21%	20%	20%	15%	17%	23%	23%	26%	27%	24%	26%	27%	27%	30%	24%	22%	27%
(zeer) Onwaarschijnlijk	3%	2%	4%	5%	6%	5%	4%	5%	7%	5%	8%	9%	8%	10%	11%	9%	9%	13%	7%	8%
Weet ik niet/geen mening	3%	3%	3%	7%	6%	6%	4%	4%	4%	4%	6%	7%	7%	7%	6%	9%	7%	7%	6%	6%

Bijlage Tabel 1 – Een incident met een nucleaire installatie in Oekraïne (bv. een kerncentrale)*

	2022								2023					2024					
	10-mrt	5-apr	9-jun	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec	24-jan	2-mrt	3-mei	22-juni	7-sept	7-nov	18-jan	13-mrt	8-mei	3-juli	28-aug
(zeer) Waarschijnlijk	47%	38%	34%	34%	47%	55%	51%	45%	44%	42%	39%	44%	40%	38%	37%	38%	43%	42%	41%
Enigszins waarschijnlijk	37%	38%	36%	39%	32%	31%	34%	37%	38%	37%	41%	37%	40%	38%	39%	37%	34%	37%	38%
(zeer) Onwaarschijnlijk	13%	22%	26%	24%	16%	13%	12%	14%	14%	17%	17%	14%	15%	20%	16%	17%	15%	17%	15%
Weet ik niet/geen mening	2%	2%	4%	3%	5%	2%	3%	4%	5%	5%	4%	5%	5%	5%	8%	8%	8%	5%	6%

* Deze stelling is voor het eerst in de tweede meting (10 maart) uitgevraagd. Tijdens de meting van 2 november is deze stelling gewijzigd van ‘nucleaire dreiging’ naar ‘een incident met een nucleaire installatie in Oekraïne (bv. een kerncentrale)’.

Bijlage Tabel 1 – Het gebruik van een kernwapen in Oekraïne*

	2022		2023						2024				
	2-nov	6-dec	24-jan	2-mrt	3-mei	22-juni	7-sept	7-nov	18-jan	13-mrt	8-mei	3-juli	28-aug
(zeer) Waarschijnlijk	37%	31%	31%	30%	31%	30%	27%	26%	26%	29%	28%	30%	29%
Enigszins waarschijnlijk	35%	34%	34%	36%	32%	36%	34%	34%	30%	34%	36%	34%	32%
(zeer) Onwaarschijnlijk	23%	30%	30%	30%	32%	28%	33%	35%	35%	30%	29%	31%	32%
Weet ik niet/geen mening	4%	5%	5%	4%	5%	5%	5%	5%	9%	7%	7%	6%	7%

* Deze stelling is voor het eerst in de 8ste meting (2 nov) uitgevraagd

Bijlage Tabel 1 – Het gebruik van een kernwapen tegen Nederland*

	2022		2023						2024				
	2-nov	6-dec	24-jan	2-mrt	3-mei	22-juni	7-sept	7-nov	18-jan	13-mrt	8-mei	3-juli	28-aug
(zeer) Waarschijnlijk	12%	13%	12%	12%	10%	12%	11%	8%	11%	13%	8%	11%	12%
Enigszins waarschijnlijk	24%	23%	23%	27%	26%	26%	20%	19%	21%	24%	23%	23%	23%
(zeer) Onwaarschijnlijk	60%	60%	60%	57%	60%	58%	64%	68%	62%	57%	62%	61%	60%
Weet ik niet/geen mening	3%	4%	5%	3%	5%	5%	5%	5%	6%	6%	7%	5%	5%

* Deze stelling is voor het eerst in de 8ste meting (2 nov) uitgevraagd

Bijlage Tabel 1 – Cyberaanvallen*

	2022								2023						2024				
	10-mrt	5-apr	9-jun	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec	24-jan	2-mrt	3-mei	22-juni	7-sept	7-nov	18-jan	13-mrt	8-mei	3-juli	28-aug
(zeer) Waarschijnlijk	74%	70%	66%	61%	59%	64%	67%	66%	63%	67%	65%	67%	63%	59%	59%	68%	70%	65%	67%
Enigszins waarschijnlijk	20%	21%	24%	27%	28%	25%	24%	25%	27%	22%	24%	21%	26%	28%	28%	23%	19%	24%	20%
(zeer) Onwaarschijnlijk	3%	6%	6%	8%	8%	9%	6%	6%	7%	7%	7%	7%	8%	8%	8%	6%	5%	7%	8%
Weet ik niet/geen mening	2%	3%	4%	5%	5%	2%	3%	3%	4%	3%	4%	4%	3%	5%	6%	3%	5%	4%	5%

* Deze stelling is voor het eerst in de tweede meting (10 maart) uitgevraagd

Bijlage Tabel 1 – Toenemende maatschappelijke spanningen*

	2022					2023						2024				
	26-juli	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec	24-jan	2-mrt	3-mei	22-juni	7-sept	7-nov	18-jan	13-mrt	8-mei	3-juli	28-aug
(zeer) Waarschijnlijk	72%	79%	79%	79%	72%	73%	73%	71%	70%	67%	65%	70%	72%	75%	73%	69%
Enigszins waarschijnlijk	21%	14%	16%	16%	21%	20%	20%	22%	22%	24%	25%	19%	21%	18%	20%	22%
(zeer) Onwaarschijnlijk	5%	5%	4%	4%	4%	6%	6%	5%	6%	8%	8%	8%	5%	5%	6%	7%
Weet ik niet/geen mening	2%	1%	1%	1%	2%	1%	1%	2%	2%	2%	2%	3%	2%	2%	2%	2%

* Deze stelling is voor het eerst in de 5de meting (26 juli) uitgevraagd

Bijlage Tabel 1 – Verder stijgend woningtekort*

	2022					2023						2024				
	26-juli	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec	24-jan	2-mrt	3-mei	22-juni	7-sept	7-nov	18-jan	13-mrt	8-mei	3-juli	28-aug
(zeer) Waarschijnlijk	69%	73%	63%	70%	70%	65%	69%	67%	71%	65%	65%	65%	68%	67%	67%	67%
Enigszins waarschijnlijk	20%	17%	21%	16%	17%	20%	19%	20%	17%	21%	21%	21%	21%	18%	19%	19%
(zeer) Onwaarschijnlijk	8%	8%	14%	11%	10%	12%	9%	10%	9%	11%	12%	10%	9%	11%	11%	12%
Weet ik niet/geen mening	3%	2%	2%	3%	3%	3%	3%	3%	3%	3%	2%	4%	3%	4%	3%	3%

* Deze stelling is voor het eerst in de 5de meting (26 juli) uitgevraagd.

Bijlage Tabel 1 – Toename in het aantal mensen dat in armoede leeft*

	2022					2023						2024				
	26-juli	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec	24-jan	2-mrt	3-mei	22-juni	7-sept	7-nov	18-jan	13-mrt	8-mei	3-juli	28-aug
(zeer) Waarschijnlijk	75%	84%	86%	82%	78%	74%	73%	72%	69%	67%	61%	60%	60%	61%	71%	59%
Enigszins waarschijnlijk	18%	11%	11%	14%	17%	19%	18%	20%	21%	23%	25%	26%	26%	24%	20%	24%
(zeer) Onwaarschijnlijk	4%	4%	2%	3%	4%	5%	6%	5%	8%	8%	11%	11%	10%	10%	7%	13%
Weet ik niet/geen mening	2%	1%	1%	1%	1%	2%	2%	3%	2%	3%	3%	3%	3%	4%	3%	3%

* Deze stelling is voor het eerst in de 5de meting (26 juli) uitgevraagd

Bijlage Tabel 2

Bijlage Tabel 2 – Uitval van vitale processen

	2022									2023						2024				
	24-feb	10-mrt	5-apr	9-jun	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec	24-jan	2-mrt	3-mei	22-juni	7-sept	7-nov	18 jan	13-mrt	8-mei	3-jul	28-aug
Beperkt	18%	9%	12%	8%	13%	11%	8%	6%	8%	8%	6%	5%	7%	7%	8%	8%	5%	8%	7%	6%
Aanzienlijk	9%	8%	8%	12%	10%	9%	9%	9%	8%	9%	11%	11%	10%	13%	10%	11%	12%	9%	11%	11%
Ernstig	14%	16%	15%	20%	16%	17%	17%	19%	18%	18%	22%	20%	21%	17%	17%	22%	19%	21%	20%	20%
Zeer ernstig	28%	32%	34%	31%	30%	31%	32%	33%	34%	36%	34%	36%	35%	37%	37%	34%	38%	35%	31%	36%
Catastrofaal	29%	33%	31%	26%	29%	30%	33%	33%	31%	28%	26%	26%	25%	24%	25%	24%	25%	25%	28%	27%
Weet ik niet/geen mening	1%	1%	1%	3%	2%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	2%	3%	2%	2%	2%	2%	3%	3%	1%

Bijlage Tabel 2 – Desinformatie en nepnieuws

	2022									2023						2024				
	24-feb	10-mrt	5-apr	9-jun	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec	24-jan	2-mrt	3-mei	22-juni	7-sept	7-nov	18 jan	13-mrt	8-mei	3-jul	28-aug
Beperkt	20%	18%	20%	16%	15%	15%	15%	13%	13%	13%	12%	12%	14%	16%	13%	11%	11%	11%	11%	13%
Aanzienlijk	25%	25%	23%	26%	24%	22%	24%	19%	22%	24%	26%	23%	21%	25%	22%	21%	22%	22%	21%	22%
Ernstig	27%	30%	28%	29%	30%	31%	32%	34%	32%	33%	31%	32%	29%	30%	32%	33%	34%	34%	31%	32%
Zeer ernstig	20%	21%	22%	21%	22%	23%	23%	25%	26%	23%	24%	22%	26%	21%	23%	25%	23%	24%	26%	25%
Catastrofaal	5%	5%	5%	5%	6%	6%	4%	6%	4%	4%	4%	7%	7%	5%	7%	5%	6%	5%	6%	6%
Weet ik niet/geen mening	4%	1%	3%	4%	3%	4%	2%	2%	4%	2%	3%	4%	4%	2%	3%	5%	3%	4%	4%	3%

Bijlage Tabel 2 – Extra toestroom van vluchtelingen

	2022									2023						2024				
	24-feb	10-mrt	5-apr	9-jun	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec	24-jan	2-mrt	3-mei	22-juni	7-sept	7-nov	18 jan	13-mrt	8-mei	3-jul	28-aug
Beperkt	24%	20%	16%	13%	12%	11%	11%	8%	10%	11%	13%	10%	11%	12%	11%	10%	10%	8%	11%	11%
Aanzienlijk	31%	31%	31%	30%	26%	24%	27%	24%	23%	30%	24%	21%	22%	27%	26%	26%	25%	25%	27%	22%
Ernstig	23%	24%	23%	23%	24%	23%	25%	31%	28%	25%	28%	25%	27%	26%	26%	28%	30%	29%	27%	27%
Zeer ernstig	15%	17%	21%	21%	24%	25%	26%	25%	25%	22%	25%	27%	25%	23%	24%	23%	23%	24%	21%	26%
Catastrofaal	7%	6%	8%	9%	13%	16%	10%	12%	11%	11%	10%	15%	12%	11%	12%	10%	11%	14%	11%	13%
Weet ik niet/geen mening	1%	1%	1%	3%	1%	1%	1%	1%	2%	1%	1%	2%	2%	1%	2%	2%	2%	2%	3%	1%

Bijlage Tabel 2 – Tekort aan gas

	2022									2023						2024				
	24-feb	10-mrt	5-apr	9-jun	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec	24-jan	2-mrt	3-mei	22-juni	7-sept	7-nov	18 jan	13-mrt	8-mei	3-jul	28-aug
Beperkt	5%	9%	8%	9%	9%	6%	6%	8%	9%	12%	14%	12%	14%	14%	15%	15%	15%	17%	15%	
Aanzienlijk	17%	18%	21%	20%	18%	18%	18%	19%	22%	22%	24%	24%	21%	24%	22%	24%	26%	20%	20%	
Ernstig	31%	33%	31%	33%	31%	29%	32%	35%	30%	34%	33%	29%	33%	32%	32%	30%	29%	34%	31%	
Zeer ernstig	34%	30%	31%	28%	32%	33%	33%	30%	30%	25%	22%	25%	23%	23%	22%	24%	23%	21%	24%	
Catastrofaal	13%	9%	8%	8%	9%	14%	10%	7%	8%	6%	5%	7%	7%	5%	6%	5%	4%	6%	6%	
Weet ik niet/geen mening	0%	1%	1%	3%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	2%	2%	3%	2%	2%	3%	2%	3%	4%	

Bijlage Tabel 2 – Tekort aan olie en olieproducten (bv. diesel)*

	2022		2023						2024				
	2-nov	6-dec	24-jan	2-mrt	3-mei	22-juni	7-sept	7-nov	18-jan	13-mrt	8-mei	3-juli	28-aug
Beperkt	5%	7%	8%	10%	9%	9%	9%	10%	11%	8%	9%	8%	8%
Aanzienlijk	21%	20%	24%	28%	23%	23%	25%	22%	23%	26%	23%	22%	26%
Ernstig	37%	36%	35%	36%	34%	36%	35%	38%	35%	36%	39%	34%	34%
Zeer ernstig	30%	30%	27%	21%	25%	23%	24%	23%	24%	24%	21%	27%	25%
Catastrofaal	7%	6%	5%	4%	7%	5%	5%	5%	4%	4%	6%	5%	5%
Weet ik niet/geen mening	0%	1%	1%	2%	3%	3%	2%	2%	3%	3%	2%	4%	2%

* Deze stelling is voor het eerst in de 8ste meting (2 nov) uitgevraagd.

Bijlage Tabel 2 – Tekort aan levensmiddelen

	2022									2023						2024				
	24-feb	10-mrt	5-apr	9-jun	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec	24-jan	2-mrt	3-mei	22-juni	7-sept	7-nov	18 jan	13-mrt	8-mei	3-jul	28-aug
Beperkt	22%	11%	12%	10%	11%	9%	8%	6%	8%	10%	10%	8%	11%	12%	11%	10%	10%	12%	12%	9%
Aanzienlijk	18%	17%	20%	20%	18%	17%	16%	18%	19%	18%	20%	21%	21%	21%	21%	22%	23%	20%	20%	23%
Ernstig	24%	29%	28%	29%	26%	26%	27%	30%	29%	29%	31%	29%	29%	31%	29%	30%	30%	29%	28%	32%
Zeer ernstig	25%	30%	29%	28%	32%	32%	35%	35%	34%	35%	30%	29%	28%	27%	29%	29%	28%	30%	29%	26%
Catastrofaal	10%	12%	11%	11%	11%	14%	13%	10%	9%	6%	7%	11%	8%	9%	8%	6%	7%	7%	7%	9%
Weet ik niet/geen mening	2%	1%	0%	3%	1%	1%	1%	0%	1%	1%	1%	2%	2%	1%	1%	2%	2%	2%	4%	1%

Bijlage Tabel 2 – Verder stijgende gas- en energieprijzen*

	2022									2023						2024				
	24-feb	10-mrt	5-apr	9-jun	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec	24-jan	2-mrt	3-mei	22-juni	7-sept	7-nov	18 jan	13-mrt	8-mei	3-jul	28-aug
Beperkt	3%	3%	3%	3%	4%	3%	2%	3%	3%	6%	6%	6%	6%	6%	5%	6%	8%	6%	7%	8%
Aanzienlijk	20%	17%	21%	20%	18%	13%	16%	16%	17%	20%	24%	22%	19%	24%	24%	25%	26%	24%	25%	24%
Ernstig	31%	31%	34%	30%	29%	28%	26%	33%	32%	34%	34%	32%	37%	30%	35%	38%	35%	35%	32%	34%
Zeer ernstig	34%	36%	32%	35%	37%	38%	43%	38%	36%	32%	30%	31%	28%	31%	26%	25%	25%	26%	26%	27%
Catastrofaal	12%	13%	10%	9%	11%	18%	12%	10%	10%	7%	6%	8%	8%	8%	9%	5%	5%	7%	7%	5%
Weet ik niet/geen mening	0%	1%	0%	3%	1%	1%	0%	0%	1%	1%	1%	2%	2%	1%	1%	2%	2%	2%	4%	1%

* Tijdens de 2 meting (10 maart) is hier 'energie' aan toegevoegd. Tijdens de meting van 9 juni is het woord 'verder' toegevoegd aan de stelling.

Bijlage Tabel 2 – Verder stijgende prijzen van levensmiddelen*

	2022								2023					2024					
	10-mrt	5-apr	9-jun	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec	24-jan	2-mrt	3-mei	22-juni	7-sept	7-nov	18-jan	13-mrt	8-mei	3-juli	28-aug
Beperkt	6%	6%	4%	5%	3%	2%	3%	4%	7%	6%	6%	6%	7%	7%	7%	7%	8%	8%	8%
Aanzienlijk	20%	22%	21%	21%	17%	17%	17%	19%	18%	21%	20%	22%	23%	24%	27%	24%	26%	25%	25%
Ernstig	34%	32%	32%	30%	28%	32%	34%	34%	35%	35%	31%	31%	32%	32%	33%	34%	33%	32%	32%
Zeer ernstig	30%	32%	32%	33%	38%	39%	37%	34%	33%	30%	31%	31%	28%	27%	26%	28%	24%	26%	26%
Catastrofaal	10%	7%	8%	10%	13%	9%	9%	9%	6%	8%	11%	8%	8%	8%	6%	5%	8%	7%	8%
Weet ik niet/geen mening	1%	0%	3%	1%	1%	0%	0%	1%	1%	1%	1%	2%	1%	1%	2%	1%	2%	3%	1%

*Dit gevolg is voor het eerst tijdens de tweede meting (10 maart uitgevraagd). Tijdens de meting van 9 juni is het woord 'verder' toegevoegd aan de stellingen.

Bijlage Tabel 2 – Verder stijgende brandstofprijzen*

	2022								2023						2024				
	10-mrt	5-apr	9-jun	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec	24-jan	2-mrt	3-mei	22-juni	7-sept	7-nov	18-jan	13-mrt	8-mei	3-juli	28-aug
Beperkt	6%	8%	4%	6%	4%	6%	5%	6%	10%	9%	8%	8%	9%	9%	8%	9%	9%	9%	11%
Aanzienlijk	22%	27%	22%	23%	19%	20%	22%	22%	25%	26%	26%	24%	26%	27%	29%	30%	27%	29%	26%
Ernstig	32%	34%	30%	32%	32%	35%	35%	38%	36%	36%	32%	35%	31%	34%	34%	34%	34%	30%	34%
Zeer ernstig	30%	24%	32%	30%	33%	33%	31%	29%	24%	24%	25%	23%	26%	22%	24%	22%	22%	25%	22%
Catastrofaal	9%	6%	9%	8%	11%	6%	6%	5%	5%	4%	7%	7%	7%	8%	3%	4%	6%	5%	5%
Weet ik niet/geen mening	1%	1%	3%	1%	1%	1%	0%	1%	1%	1%	2%	2%	1%	1%	2%	1%	2%	3%	1%

* Deze stelling is voor het eerst uitgevraagd tijdens de tweede meting (10 maart). Tijdens de meting van 9 juni is het woord 'verder' toegevoegd aan de stellingen. In vierde meting (9 juni) is de formulering veranderd in brandstofprijzen (was: benzineprijzen).

Bijlage Tabel 2 – Gevolgen voor financiële beurzen en internationaal betalingsverkeer

	2022									2023						2024				
	24-feb	10-mrt	5-apr	9-jun	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec	24-jan	2-mrt	3-mei	22-juni	7-sept	7-nov	18 jan	13-mrt	8-mei	3-jul	28-aug
Beperkt	9%	8%	11%	10%	10%	10%	7%	7%	8%	9%	11%	8%	10%	12%	10%	9%	8%	10%	10%	9%
Aanzienlijk	26%	26%	26%	25%	26%	21%	22%	23%	23%	24%	24%	24%	24%	23%	27%	27%	27%	23%	24%	26%
Ernstig	35%	34%	34%	32%	32%	33%	34%	34%	36%	33%	33%	33%	34%	33%	34%	33%	31%	35%	30%	32%
Zeer ernstig	21%	24%	21%	21%	20%	22%	26%	28%	24%	25%	22%	23%	22%	21%	20%	21%	22%	20%	24%	23%
Catastrofaal	4%	5%	5%	5%	5%	8%	7%	6%	5%	4%	4%	6%	5%	5%	3%	3%	5%	4%	4%	4%
Weet ik niet/geen mening	4%	3%	4%	7%	6%	6%	4%	3%	4%	4%	6%	5%	5%	6%	6%	7%	8%	8%	7%	6%

Bijlage Tabel 2 – Een incident met een nucleaire installatie in Oekraïne (bijvoorbeeld kerncentrale)

	2022								2023					2024					
	10-mrt	5-apr	9-jun	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec	24-jan	2-mrt	3-mei	22-juni	7-sept	7-nov	18-jan	13-mrt	8-mei	3-juli	28-aug
Beperkt	10%	14%	12%	16%	11%	9%	12%	14%	13%	13%	11%	13%	14%	12%	12%	13%	13%	12%	13%
Aanzienlijk	10%	13%	15%	14%	14%	13%	12%	14%	16%	16%	18%	14%	19%	17%	16%	17%	17%	16%	16%
Ernstig	18%	16%	18%	20%	20%	22%	24%	23%	22%	24%	24%	22%	22%	24%	23%	23%	23%	23%	24%
Zeer ernstig	28%	26%	25%	24%	27%	28%	30%	30%	29%	27%	30%	27%	26%	26%	29%	27%	26%	27%	26%
Catastrofaal	33%	29%	25%	22%	24%	27%	19%	15%	17%	17%	14%	19%	16%	17%	15%	17%	16%	16%	17%
Weet ik niet/geen mening	2%	2%	4%	4%	4%	1%	3%	3%	3%	3%	3%	5%	3%	5%	5%	4%	5%	6%	5%

* Deze stelling is voor het eerst in de tweede meting (10 maart) uitgevraagd. Tijdens de meting van 2 november is deze stelling gewijzigd van 'nucleaire dreiging' naar 'een incident met een nucleaire installatie in Oekraïne (bv. een kerncentrale)'.

Bijlage Tabel 2 – Het gebruik van een kernwapen in Oekraïne*

	2022		2023						2024				
	2-nov	6-dec	24-jan	2-mrt	3-mei	22-juni	7-sept	7-nov	18-jan	13-mrt	8-mei	3-juli	28-aug
Beperkt	10%	12%	11%	8%	11%	10%	14%	11%	13%	11%	14%	10%	13%
Aanzienlijk	12%	14%	13%	16%	14%	15%	15%	15%	12%	13%	12%	12%	14%
Ernstig	21%	21%	19%	21%	21%	20%	19%	20%	20%	23%	20%	23%	22%
Zeer ernstig	28%	28%	28%	27%	26%	27%	25%	26%	28%	26%	26%	29%	26%
Catastrofaal	26%	22%	24%	24%	23%	22%	23%	24%	22%	22%	23%	21%	20%
Weet ik niet/geen mening	2%	4%	4%	3%	4%	5%	4%	4%	5%	4%	5%	6%	6%

* Deze stelling is voor het eerst in de 8ste meting (2 nov) uitgevraagd

Bijlage Tabel 2 – Het gebruik van een kernwapen tegen Nederland*

	2022		2023						2024				
	2-nov	6-dec	24-jan	2-mrt	3-mei	22-juni	7-sept	7-nov	18-jan	13-mrt	8-mei	3-juli	28-aug
Beperkt	9%	11%	9%	8%	9%	11%	11%	10%	11%	9%	11%	10%	9%
Aanzienlijk	5%	6%	5%	6%	6%	6%	5%	4%	6%	5%	5%	6%	6%
Ernstig	8%	7%	7%	7%	8%	7%	7%	7%	7%	8%	9%	9%	7%
Zeer ernstig	15%	16%	16%	14%	16%	15%	14%	14%	13%	16%	13%	16%	12%
Catastrofaal	61%	57%	59%	61%	55%	56%	60%	60%	58%	59%	58%	53%	60%
Weet ik niet/geen mening	2%	3%	3%	3%	5%	5%	3%	5%	4%	3%	5%	6%	5%

* Deze stelling is voor het eerst in de 8ste meting (2 nov) uitgevraagd

Bijlage Tabel 2 – Cyberaanvallen*

	2022								2023						2024				
	10-mrt	5-apr	9-jun	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec	24-jan	2-mrt	3-mei	22-juni	7-sept	7-nov	18-jan	13-mrt	8-mei	3-juli	28-aug
Beperkt	9%	10%	8%	13%	11%	9%	6%	6%	8%	8%	7%	7%	9%	9%	9%	6%	7%	7%	6%
Aanzienlijk	19%	18%	22%	20%	20%	21%	20%	17%	20%	18%	20%	20%	22%	21%	21%	20%	20%	18%	20%
Ernstig	31%	32%	31%	30%	30%	31%	32%	33%	33%	33%	30%	31%	31%	34%	30%	30%	30%	27%	32%
Zeer ernstig	32%	28%	27%	26%	26%	27%	31%	32%	28%	30%	31%	29%	28%	27%	29%	33%	30%	33%	31%
Catastrofaal	8%	10%	8%	7%	9%	9%	9%	9%	8%	8%	9%	10%	7%	7%	7%	9%	9%	10%	9%
Weet ik niet/geen mening	1%	2%	4%	4%	4%	3%	2%	2%	2%	2%	2%	3%	3%	2%	3%	2%	5%	4%	2%

* Deze stelling is voor het eerst in de tweede meting (10 maart) uitgevraagd.

Bijlage Tabel 2 – Toenemende maatschappelijke spanningen*

	2022					2023						2024				
	26-juli	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec	24-jan	2-mrt	3-mei	22-juni	7-sept	7-nov	18-jan	13-mrt	8-mei	3-juli	28-aug
Beperkt	9%	6%	5%	5%	8%	8%	8%	8%	7%	10%	8%	8%	8%	8%	9%	7%
Aanzienlijk	22%	16%	18%	18%	18%	22%	20%	18%	24%	24%	23%	21%	20%	18%	21%	21%
Ernstig	32%	30%	32%	32%	31%	32%	33%	33%	30%	30%	32%	34%	33%	34%	30%	34%
Zeer ernstig	27%	34%	34%	37%	34%	30%	32%	32%	29%	29%	29%	28%	31%	32%	31%	28%
Catastrofaal	9%	11%	10%	7%	7%	6%	7%	7%	8%	6%	7%	6%	6%	7%	6%	8%
Weet ik niet/geen mening	1%	2%	1%	1%	1%	1%	1%	3%	2%	1%	1%	3%	2%	2%	3%	1%

* Deze stelling is voor het eerst in de 5de meting (26 juli) uitgevraagd

Bijlage Tabel 2 – Verder stijgend woningtekort*

	2022					2023						2024				
	26-juli	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec	24-jan	2-mrt	3-mei	22-juni	7-sept	7-nov	18-jan	13-mrt	8-mei	3-juli	28-aug
Beperkt	10%	8%	10%	8%	9%	10%	9%	7%	9%	9%	9%	8%	9%	9%	11%	10%
Aanzienlijk	21%	16%	18%	19%	19%	22%	21%	21%	22%	23%	21%	23%	21%	22%	18%	21%
Ernstig	26%	26%	29%	32%	33%	31%	32%	30%	30%	28%	31%	31%	32%	30%	32%	28%
Zeer ernstig	29%	34%	33%	30%	28%	28%	29%	29%	28%	28%	28%	29%	29%	29%	24%	29%
Catastrofaal	12%	16%	8%	10%	9%	7%	8%	11%	9%	10%	8%	7%	7%	8%	10%	10%
Weet ik niet/geen mening	2%	1%	1%	1%	1%	2%	1%	2%	2%	2%	2%	2%	2%	3%	3%	2%

* Deze stelling is voor het eerst in de 5de meting (26 juli) uitgevraagd

Bijlage Tabel 2 – Toename in het aantal mensen dat in armoede leeft*

	2022					2023						2024				
	26-juli	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec	24-jan	2-mrt	3-mei	22-juni	7-sept	7-nov	18-jan	13-mrt	8-mei	3-juli	28-aug
Beperkt	7%	5%	5%	3%	5%	8%	8%	6%	8%	8%	8%	9%	9%	10%	11%	11%
Aanzienlijk	20%	16%	17%	17%	17%	17%	18%	19%	19%	20%	23%	22%	24%	22%	22%	23%
Ernstig	32%	27%	28%	30%	31%	31%	33%	28%	29%	28%	30%	30%	29%	32%	30%	29%
Zeer ernstig	30%	36%	38%	38%	37%	34%	32%	36%	32%	35%	30%	29%	30%	27%	25%	29%
Catastrofaal	11%	15%	12%	11%	9%	9%	8%	9%	9%	8%	7%	7%	6%	6%	8%	6%
Weet ik niet/geen mening	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	2%	2%	2%	2%	2%	2%	3%	4%	2%

* Deze stelling is voor het eerst in de 5de meting (26 juli) uitgevraagd

Bijlage Figuur 5

Bijlage Figuur 5– Ik weet wat het doel is van de sancties tegen Rusland

	2023			2024				
	22-juni	7-sept	7-nov	18-jan	13-mrt	8-mei	3-juli	28-aug
(helemaal) mee eens	69%	72%	68%	66%	67%	65%	65%	67%
neutraal	13%	12%	14%	15%	14%	15%	16%	15%
(helemaal) mee oneens	11%	10%	11%	10%	12%	12%	11%	12%
Weet niet	7%	5%	7%	9%	8%	7%	9%	7%

Bijlage Figuur 5– Ik weet wat de gevolgen voor Nederland zijn van de sancties tegen Rusland

	2023			2024				
	22-juni	7-sept	7-nov	18-jan	13-mrt	8-mei	3-juli	28-aug
(helemaal) mee eens	44%	45%	42%	39%	38%	34%	36%	39%
neutraal	28%	27%	28%	30%	30%	32%	32%	26%
(helemaal) mee oneens	18%	20%	20%	20%	22%	25%	21%	26%
Weet niet	10%	7%	9%	12%	10%	10%	11%	9%

Bijlage Figuur 5– Ik weet welke sancties op dit moment tegen Rusland zijn ingesteld door de oorlog in Oekraïne

	2023			2024				
	22-juni	7-sept	7-nov	18-jan	13-mrt	8-mei	3-juli	28-aug
(helemaal) mee eens	42%	42%	37%	32%	33%	30%	32%	32%
neutraal	27%	27%	29%	32%	31%	32%	34%	33%
(helemaal) mee oneens	22%	23%	25%	25%	27%	28%	23%	27%
Weet niet	9%	8%	9%	11%	10%	10%	11%	8%

Bijlage Tabel 3

Bijlage Tabel 3 – Ik vind het goed dat er sancties tegen Rusland zijn opgelegd, ook al leidt dat tot stijgende prijzen van brandstoffen en levensmiddelen

	2022						2023						2024				
	9-jun	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec	24-jan	2-mrt	3-mei	22-juni	7-sept	7-nov	18-jan	13-mrt	8-mei	3-jul	28-aug
(helemaal) mee eens	74%	74%	68%	72%	72%	70%	73%	74%	68%	71%	69%	69%	67%	69%	69%	69%	69%
neutraal	13%	14%	18%	15%	14%	17%	17%	16%	20%	20%	18%	18%	22%	20%	18%	19%	18%
(helemaal) mee oneens	12%	13%	13%	13%	13%	13%	10%	11%	12%	10%	13%	14%	10%	11%	13%	12%	13%

Bijlage Tabel 3 – Ik vind de sancties tegen Rusland nog strenger mogen, ook al leidt dat tot stijgende prijzen van brandstoffen en levensmiddelen

	2022						2023						2024				
	9-jun	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec	24-jan	2-mrt	3-mei	22-juni	7-sept	7-nov	18-jan	13-mrt	8-mei	3-juli	28-aug
(helemaal) mee eens	54%	53%	44%	51%	52%	50%	53%	55%	50%	53%	50%	48%	49%	56%	55%	53%	51%
neutraal	24%	24%	31%	27%	25%	28%	25%	25%	27%	29%	28%	31%	32%	28%	26%	29%	30%
(helemaal) mee oneens	22%	23%	25%	22%	23%	22%	21%	21%	22%	17%	22%	21%	19%	16%	19%	18%	19%

Bijlage Tabel 3 – Ik zie bij de mensen om mij heen dat de steun voor de sancties tegen Rusland afneemt *

	2022						2023						2024				
	9-jun	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec	24-jan	2-mrt	3-mei	22-juni	7-sept	7-nov	18-jan	13-mrt	8-mei	3-jul	28-aug
(helemaal) mee eens	23%	21%	24%	26%	25%	24%	21%	19%	21%	14%	16%	16%	18%	16%	18%	17%	17%
neutraal	40%	41%	44%	38%	39%	41%	41%	40%	45%	53%	50%	52%	56%	56%	51%	54%	52%
(helemaal) mee oneens	38%	38%	32%	37%	36%	35%	39%	41%	33%	35%	35%	32%	27%	27%	30%	29%	31%

* De stelling was oorspronkelijk: “De oorlog in Oekraïne en de daarop volgende sancties tegen Rusland leiden tot stijgende prijzen van brandstoffen en levensmiddelen. Ik zie bij de mensen om mij heen dat hierdoor de steun voor de sancties tegen Rusland afneemt.”

Door deze wijziging is het niet mogelijk om de uitkomsten één op één te vergelijken

Bijlage Figuur 6

Bijlage Figuur 6 – Ik vind dat Nederland moet stoppen met het leveren van wapens aan Oekraïne.

	2023					2024				
	2-mrt '23	3-mei '23	22-juni '23	7-sept '23	7-nov '23	18-jan '24	13-mrt '24	8-mei '24	3-juli '24	28-aug '24
(helemaal) mee eens	16%	22%	14%	19%	21%	20%	18%	19%	18%	20%
neutraal	22%	22%	28%	22%	22%	27%	23%	25%	22%	24%
(helemaal) mee oneens	63%	56%	58%	59%	56%	53%	59%	56%	60%	56%

Bijlage Figuur 6 – Ik vind dat Nederland meer wapens moet leveren aan Oekraïne

	2023				2024				
	3-mei	22-juni	7-sept	7-nov	18-jan	13-mrt	8-mei	3-juli	28-aug
(helemaal) mee eens	33%	39%	37%	31%	35%	40%	39%	38%	33%
neutraal	41%	41%	39%	41%	38%	38%	36%	37%	38%
(helemaal) mee oneens	26%	20%	24%	28%	27%	22%	25%	25%	28%

Bijlage Tabel 4

Bijlage Tabel 4 – Ik kan vanuit de informatie die ik krijg en zoek over de situatie in Oekraïne een goed beeld vormen van deze situatie

	2022					2023					2024					2022				
	24-feb	10-mrt	5-apr	9-jun	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec	24-jan	2-mrt	3-mei	22-juni	7-sept	7-nov	18-jan	13-mrt	8-mei	3-juli	28-aug
(helemaal) mee eens	53%	61%	58%	52%	44%	43%	51%	46%	42%	44%	43%	40%	33%	35%	38%	37%	36%	37%	34%	35%
neutraal	31%	26%	27%	33%	36%	33%	30%	35%	33%	30%	31%	30%	32%	34%	32%	34%	35%	33%	35%	35%
(helemaal) mee oneens	14%	10%	13%	10%	16%	17%	14%	15%	20%	21%	19%	20%	24%	21%	21%	21%	21%	20%	20%	19%
weet niet/geen mening	3%	2%	2%	5%	4%	6%	5%	4%	5%	6%	7%	9%	11%	10%	9%	9%	8%	10%	11%	11%

Bijlage Tabel 4 – Er is zo veel tegenstrijdige informatie over de situatie in Oekraïne dat ik niet meer weet welke informatie ik moet geloven

	2022					2023					2024					2022				
	24-feb	10-mrt	5-apr	9-jun	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec	24-jan	2-mrt	3-mei	22-juni	7-sept	7-nov	18-jan	13-mrt	8-mei	3-juli	28-aug
(helemaal) mee eens	21%	20%	22%	22%	29%	28%	23%	26%	27%	28%	25%	30%	31%	32%	29%	31%	30%	28%	27%	28%
neutraal	29%	28%	29%	27%	27%	28%	26%	26%	32%	27%	29%	26%	29%	28%	29%	31%	30%	27%	30%	30%
(helemaal) mee oneens	48%	49%	47%	47%	39%	39%	47%	44%	37%	41%	40%	37%	32%	33%	36%	31%	34%	37%	35%	34%
weet niet/geen mening	2%	3%	2%	4%	5%	5%	4%	4%	4%	4%	5%	7%	8%	7%	6%	8%	7%	7%	9%	8%

Bijlage Tabel 4 – Ik heb behoefte aan meer informatie van de Rijksoverheid over de mogelijke gevolgen voor Nederland van de oorlog in Oekraïne

	2022									2023						2024				
	24-feb	10-mrt	5-apr	9-jun	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec	24-jan	2-mrt	3-mei	22-juni	7-sept	7-nov	18-jan	13-mrt	8-mei	3-juli	28-aug
(helemaal) mee eens	53%	44%	40%	37%	49%	51%	44%	45%	46%	44%	44%	46%	45%	44%	41%	43%	47%	44%	45%	43%
neutraal	30%	32%	37%	34%	27%	25%	28%	29%	28%	30%	27%	27%	27%	30%	29%	29%	25%	26%	28%	29%
(helemaal) mee oneens	16%	22%	21%	25%	21%	20%	24%	23%	23%	23%	25%	21%	21%	21%	25%	23%	22%	24%	21%	23%
weet niet/geen mening	1%	2%	2%	4%	3%	4%	4%	3%	4%	3%	4%	5%	8%	5%	5%	6%	6%	6%	7%	6%

Bijlage Tabel 4 – Het is voor mij duidelijk wat de Rijksoverheid doet om de gevolgen van de situatie in Oekraïne in Nederland te beperken (bv. op het gebied van veiligheid, economische zekerheden, leveringszekerheid van gas)*

	2022					2023						2024				
	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec	24-jan	2-mrt	3-mei	22-juni	7-sept	7-nov	18-jan	13-mrt	8-mei	3-juli	28-aug
(helemaal) mee eens	25%	22%	39%	31%	28%	32%	30%	28%	24%	26%	28%	23%	21%	19%	22%	23%
neutraal	29%	26%	28%	30%	33%	29%	31%	28%	33%	31%	28%	31%	33%	38%	34%	31%
(helemaal) mee oneens	42%	47%	30%	35%	36%	35%	33%	36%	36%	36%	36%	36%	37%	34%	34%	38%
weet niet/geen mening	5%	5%	3%	4%	3%	5%	6%	8%	7%	7%	8%	10%	9%	9%	10%	8%

*Deze stelling is voor het eerst uitgevraagd tijdens de meting van 26 juli. Tijdens de meting van 7 oktober is de vraagstelling gewijzigd. 'De situatie in Oekraïne' is vervangen door 'de oorlog in Oekraïne'.

Bijlage Tabel 4 – De informatie vanuit de Rijksoverheid informeert mij voldoende over de mogelijke lange termijn effecten van de oorlog in Oekraïne op de verhoudingen in de wereld*

	2022					2023						2024				
	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec	24-jan	2-mrt	3-mei	22-juni	7-sept	7-nov	18-jan	13-mrt	8-mei	3-juli	28-aug
(helemaal) mee eens	19%	20%	19%	18%	16%	20%	17%	17%	15%	18%	17%	16%	15%	17%	16%	16%
neutraal	27%	29%	33%	33%	32%	29%	33%	29%	30%	30%	31%	31%	29%	31%	34%	32%
(helemaal) mee oneens	46%	42%	41%	42%	45%	43%	42%	42%	43%	41%	41%	42%	42%	37%	37%	40%
*Deze stelling is voor het eerst uitgevraagd tijdens de meting van 26 juli weet niet/geen mening	8%	8%	7%	7%	7%	8%	8%	12%	12%	12%	11%	11%	14%	14%	12%	13%

Bijlage Tabel 4 – Vanwege de oorlog in Oekraïne vind ik de manier waarop de Nederlandse overheid zich opstelt tegenover Rusland begrijpelijk*

	2022					2023						2024				
	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec	24-jan	2-mrt	3-mei	22-juni	7-sept	7-nov	18-jan	13-mrt	8-mei	3-juli	28-aug
(helemaal) mee eens	60%	58%	67%	62%	65%	67%	68%	62%	63%	62%	60%	59%	58%	58%	59%	58%
neutraal	20%	20%	18%	20%	18%	15%	16%	18%	20%	18%	20%	21%	20%	20%	21%	20%
(helemaal) mee oneens	13%	15%	11%	14%	13%	12%	9%	13%	9%	10%	11%	10%	13%	12%	9%	11%
weet niet/geen mening	6%	7%	4%	5%	5%	5%	7%	7%	8%	9%	9%	10%	9%	11%	10%	11%

*Deze stelling is voor het eerst uitgevraagd tijdens de meting van 26 juli. Tijdens de meting van 7 oktober is de vraagstelling gewijzigd. 'De situatie in Oekraïne' is vervangen door 'de oorlog in Oekraïne'.

Bijlage Tabel 4 – De informatie over hoe ik me kan voorbereiden op mogelijke noodsituaties helpt mij om goed voorbereid te zijn*

	2022	2023						2024				
	6-dec	24-jan	2-mrt	3-mei	22-juni	7-sept	7-nov	18-jan	13-mrt	8-mei	3-juli	28-aug
(helemaal) mee eens	33%	36%	34%	22%	20%	22%	23%	22%	21%	24%	26%	28%
neutraal	37%	30%	36%	33%	36%	36%	36%	35%	38%	36%	35%	37%
(helemaal) mee oneens	20%	23%	20%	29%	29%	26%	27%	28%	26%	22%	24%	21%
weet niet/geen mening	10%	10%	10%	16%	16%	16%	14%	16%	15%	18%	16%	14%

*Deze stelling is voor het eerst uitgevraagd tijdens de meting van 6 december 2022.

Bijlage Tabel 5

Bijlage Tabel 6 – Rijksoverheid.nl

	2022	2023						2024				
	6-dec	24-jan	2-mrt	3-mei	22-juni	7-sept	7-nov	18-jan	13-mrt	8-mei	3-juli	28-aug
Heel erg bekend	26%	33%	31%	27%	23%	24%	24%	22%	22%	23%	25%	26%
Een beetje bekend	45%	42%	46%	44%	40%	45%	43%	44%	44%	45%	46%	43%
Heel erg/een beetje bekend	71%	75%	77%	71%	63%	69%	66%	67%	66%	68%	71%	69%
Niet heel erg bekend	16%	14%	15%	15%	20%	17%	16%	16%	17%	16%	15%	17%
Helemaal niet bekend	10%	10%	7%	12%	15%	11%	15%	14%	12%	13%	9%	9%
Weet niet/geen mening	3%	1%	2%	2%	3%	3%	3%	3%	4%	3%	5%	4%

Bijlage Tabel 6 – Crisis.nl

	2022	2023						2024				
	6-dec	24-jan	2-mrt	3-mei	22-juni	7-sept	7-nov	18-jan	13-mrt	8-mei	3-juli	28-aug
Heel erg bekend	2%	2%	1%	2%	2%	2%	1%	1%	1%	1%	3%	1%
Een beetje bekend	8%	6%	7%	9%	8%	9%	6%	8%	8%	8%	9%	11%
Heel erg/een beetje bekend	10%	7%	8%	10%	10%	11%	7%	10%	9%	10%	12%	12%
Niet heel erg bekend	20%	21%	22%	19%	22%	21%	22%	21%	21%	22%	24%	22%
Helemaal niet bekend	68%	70%	67%	68%	64%	64%	68%	65%	65%	64%	58%	61%
Weet niet/geen mening	3%	2%	3%	3%	4%	4%	3%	4%	5%	3%	7%	5%

Bijlage Tabel 6 – Denkvooruit.nl

	2022	2023						2024				
	6-dec	24-jan	2-mrt	3-mei	22-juni	7-sept	7-nov	18-jan	13-mrt	8-mei	3-juli	28-aug
Heel erg bekend	1%	1%	1%	1%	1%	1%	0%	0%	0%	0%	2%	1%
Een beetje bekend	3%	1%	3%	3%	3%	3%	3%	4%	3%	4%	4%	4%
Heel erg/een beetje bekend	3%	2%	4%	4%	4%	4%	3%	5%	3%	4%	6%	5%
Niet heel erg bekend	13%	15%	17%	14%	15%	14%	14%	13%	14%	14%	15%	14%
Helemaal niet bekend	80%	82%	77%	78%	77%	78%	80%	78%	77%	78%	73%	76%
Weet niet/geen mening	3%	2%	3%	4%	4%	4%	3%	4%	6%	4%	7%	5%

Bijlage Tabel 6 – De website van mijn veiligheidsregio

	2022	2023						2024				
	6-dec	24-jan	2-mrt	3-mei	22-juni	7-sept	7-nov	18-jan	13-mrt	8-mei	3-juli	28-aug
Heel erg bekend	3%	3%	3%	4%	3%	3%	3%	1%	2%	3%	4%	2%
Een beetje bekend	12%	12%	12%	13%	11%	15%	12%	12%	15%	14%	13%	14%
Heel erg/een beetje bekend	15%	15%	15%	17%	14%	17%	15%	13%	17%	16%	17%	16%
Niet heel erg bekend	21%	22%	22%	19%	24%	21%	20%	22%	20%	24%	25%	24%
Helemaal niet bekend	60%	62%	60%	60%	58%	58%	61%	60%	58%	56%	53%	55%
Weet niet/geen mening	4%	2%	3%	4%	4%	4%	3%	5%	6%	4%	5%	5%

Bijlage Tabel 6 – De website van mijn gemeente

	2022	2023						2024				
	6-dec	24-jan	2-mrt	3-mei	22-juni	7-sept	7-nov	18-jan	13-mrt	8-mei	3-juli	28-aug
Heel erg bekend	26%	30%	28%	26%	19%	28%	24%	23%	19%	27%	24%	
Een beetje bekend	42%	44%	45%	42%	42%	39%	43%	43%	45%	40%	42%	
Heel erg/een beetje bekend	68%	74%	73%	68%	61%	67%	68%	66%	64%	67%	66%	
Niet heel erg bekend	15%	12%	13%	14%	16%	14%	14%	13%	14%	15%	15%	
Helemaal niet bekend	15%	14%	12%	15%	19%	17%	16%	17%	17%	15%	14%	
Weet niet/geen mening	3%	1%	2%	3%	3%	3%	2%	3%	5%	3%	5%	

20^e flitspeiling situatie Oekraïne

Ipsos I&O

Zuiderval 70

Postbus 563

7500 AN Enschede

T (053) 200 52 00

E info@ioresearch.nl

KvK-nummer 08198802

Piet Heinkade 55

1019 GM Amsterdam

T (020) 308 48 00

E info@ioresearch.nl